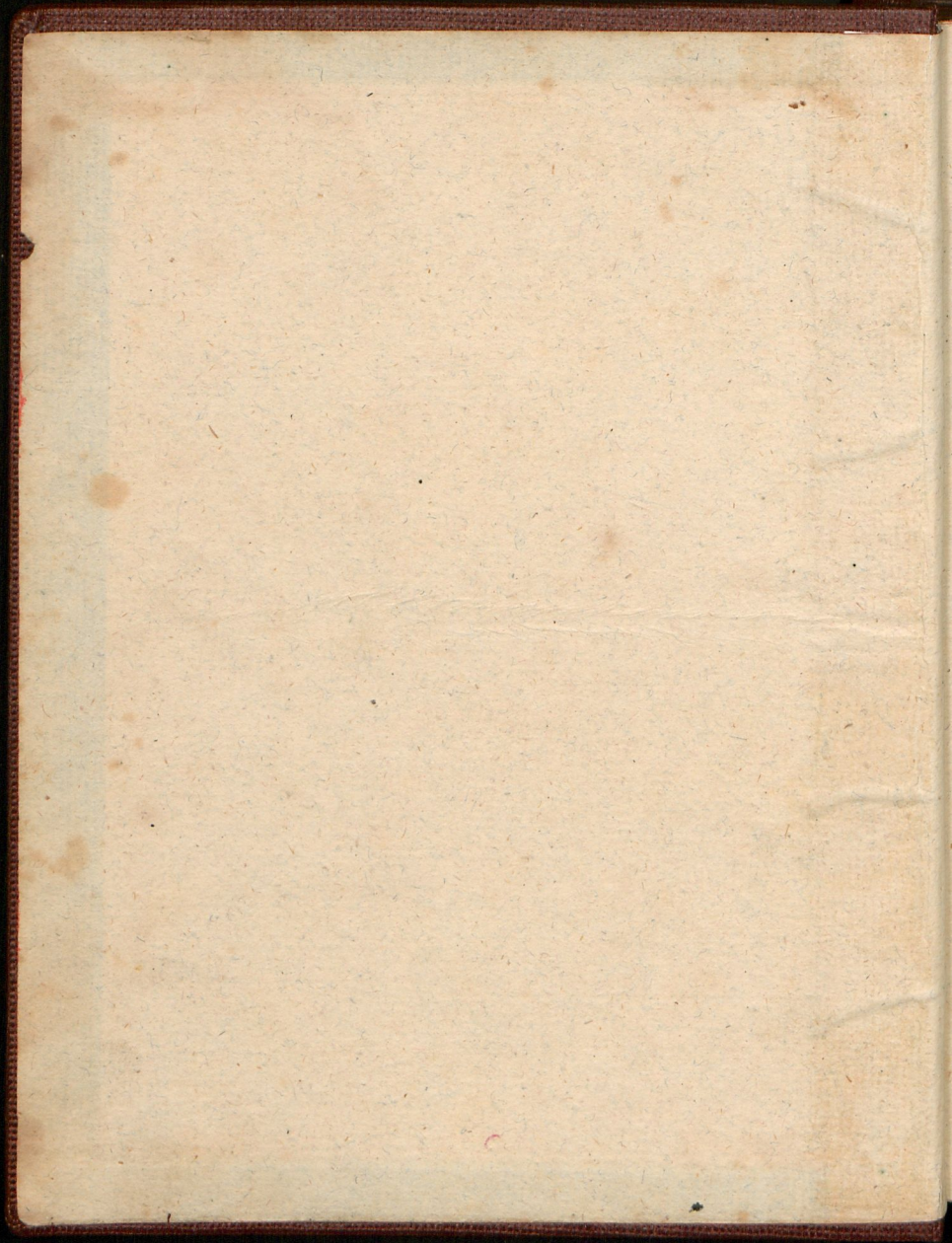

d. 1250

6

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
SPASMIS
EORVMQVE
QVADRVPlici RESPECTV

QVAM
AVXILIANTE SVMMO NVMINE
CONSENSV ATQVE AVCTORITATE
GRATIOSI ORDINIS MEDICI
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DN. IOANNE IVNCKERO
MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQUE PROFESSORE
PVBLICO ORDINARIO
ORPHANOTROPHEI ET PAEDAGOGII REGII PRACTICO
LONGE CELEBERRIMO,
DN. PATRONO PRAECEPTORE AC PROMOTORE
OMNI DEBITO AC RELIGIOSO PIETATIS CVLTV
AD CINERES DEVENERANDO
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS, INSIGNIBVS,
AC PRIVILEGIIS MORE MAIORVM SOLENNI OBTINENDIS
H. L. Q. C.
AD DIEM SEPTEMBRIS MDCCLIV.
PVBLICAE VENTILATIONI SVMMITTE
AVCTOR
FRIDERICVS CONRADVS MEYENBERG

VLTZENA - LYNEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, ACAD. TYPOGR.

vir amplissime atq; doctissime
Factor multis omnib; tibi colende.
Publicam quoq; elegero tibi per plures gratiarum actionem, quod Dr. Respondenti,
petitionem a Te rogante desepse roluisti. Quoadmodum enim favore
uo inter privata negotia hucusq; me dignatus es, ita et hoc loco Patroni
provincia fungi benigne tibi placuit. Magnanimum Te esse, qualibet
occasione observavi, ita etiam testaris hoc officio, Te libenter im-
becillib; manum auxiliaticem prestare. Veneror hanc tuam
cogitandi rationem, magis facio tuam ~~benignitatem~~ benignitatem,
et ~~prodesim~~ idcirco tibi obtestor animum. Elegens argumen-
tum est.

Expecta meo tempus, donec Dr. Candidatus Te invitabil
verum quidem est extraordinarium opponendum opponendum rationem
esse habendam; temporis autem momentum erit arbitrium. Suf-
ficiat, quod nulla excusatio, de angustia temporis tuam opposi-
tionem offerret. Si vero maior lenem illum excellentissimum
Professorem opponendo antecedere, non exiguum in humanitatis
Signum exhibebit.

Non tumultuarie sed placide ac docte procedis, eor; ipso huma-
nitatem cum doctrina coniungis, quae duo combinata invenem maximo-
pere ornant. Salve itaq; ornatisime Canditate in hoc campo dipu-
tatorio, et de meo in Te amore non dubita.

Diligentiam, assiduitatem et applicationem tuam ubiq; propriis autem
in dissertationib; privatim institutis, observavi: quare non possum non
Te diligere. Amo vero Te praeterea ob venerandum tuum Parentum, Virum
vultu, doctrina et pietate amantissimum. Adhuc itaq; Tibi, bene

VIRIS
ILLVSTRIBVS,
EXCELLENTISSIMIS, DOCTSSSIMIS
GENEROSISSIMO

DOMINO
GEORGIO FRIEDERICO
DE HORN

SACRAE MAIESTATIS DANIAE ET NORWEGIAE A
CONSILIIIS STATVS MERITISSIMO ET FIDELISSIMO

NEC NON

EXPERIENTISSIMO

DOMINO
IOANNI IVNCKERO

IN ALMA FRIEDERICIANA MEDICINAE DOCTORI AC
PROFESSORI PVBL. ORDINARIO LONGE CELEBERRIMO, PAEDA-
GOGII REGII ATQVE ORPHANOTROPHEI GLAVCHENSIS
AD HALAM MEDICO ORDINARIO FAMIGERATISSIMO

DOMINIS MAECENATIBVS

ATQVE

PATRONIS SVIS,

AVVNCVLO SPECTATISSIMO,

PRAECEPTORI GRAVISSIMO

OMNI PIETATIS CVLTV AC OBSEQVIO AD CINERES VSQVE
DEVENERANDIS,

PRO SVMMIS BENEFICIIS AC FAVORIS DOCVMENTIS

HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM IN OBSTRACTISSIMAE
MENTIS TESTIMONIUM GRATIQVE ANIMI TESSERAM EA
QVA DECET OBSERVANTIA ET REVERENTIA

SACRAM FACIT

TANTORVM NOMINVM

CVLTVR OBSERVANTISSIMVS

FRIDERICVS CONRADVS MEYENBERG.

PROOEMIUM.

Spasmodorum quidem laudes dicere, pro scopo dissertationis nostrae minime habemus: laudare enim quod dolet, quodque salutis finem perraro obtinet, maxime paradoxon iudicaretur. Nihilominus scapham scapham dicere et horum motuum genuinam indolem et finales respectus explicare: molestia illorum nos non debet deterrere. Si quis vero actum nos acturos esse obiiciendo diceret, non solum auctores nostro aevo per plures, e. g. HOFFMANNVM, BOERHAVIUM, STAHLIUM, COSCHWITZIVM, aliosque, qui adhuc viuunt, spasmodorum doctrinam exposuisse, sed eam quoque in multis dissertationibus pertractatam esse: eidem responderemus, praedictorum Virorum systemata generatim et breuiter, vt fert instituti con-

suetudinisque ratio, hanc materiam explicasse, in dissertationibus autem, quae nobis vnquam in conspectum venerunt, nonnullas tantum species spasmodorum expositas contineri, aut si omnino totam de iis pertractationem inscriptiones promittant, aetiologiam tamen a vero abluentem docere. Itaque laborem speramus vtilem, si in spasmodorum natura euoluenda vires nostras quantulascunque exerceamus. Faxit Deus feliciter!

SECTIO I.
DE
NATVRA SPASMORVM,

§. I.

Spasmi sunt
phaenomena in
solidis parti-
bus,

De spasmodorum natura acturi, ad scopum nos optime accessuros credimus, si inprimis ad partes, quae spasmis vexantur, animum conuertimus. Spasmodis laborantium accusationes si perpendimus, certiores reddimur, *spasmos esse phaenomena in partibus solidis occurrentia*: accusant enim sensationes, dolorificas, vno actu accidentes, versus vnum latus tendentes, tam in internis quam externis partibus, quibus membra interdum rigida euadunt; quos dolores germanico idiomate exprimunt: Das Zucken und geschwinde abgebrochene Ziehen in den Gliedern nach einem Ort, item das Steif- und Zusammenziehen, vno verbo: der Krampf; qua nominali definitione talia obueniunt praedicata, quae fluidis partibus nunquam conueniunt: partes enim fluidae neque rigoris, neque doloris capaces sunt.

§. II.

§. II.

Solidarum partium indoles ex praedicatis, ad finem nostrum pertinentibus est *mobilitas*, quae determinatur remote per earum *mixtionem*, proxime autem per *structuram*. *Mixtio* illarum ex partibus fluidis conflata est; hinc principia eadem cum partibus fluidis habent, differentia autem inter utrasque consistit in quiete, firmiore cohaesione, et particularum forte figura. Partes solidae vero inter se differunt proportione elementorum, diuersa quantitate in hac vel illa parte praedominantium. Verum quum *mixtio* partium proxime ad scopum nostrum non pertineat, tum eam mittendo, ad *structuram* nos conuertimus. Si primitias nostrae fabricae oculo, microscopio armato, contemplamur, in conspectu veniunt *fibrae*, seu partes solidae simplicissimae (quamquam fibra vere simplex potius ratione, quam sensibus, percipi potest) renues, instar fili subriles et *concretum inorganicum*, quod non in fibras, sed in spatia *fibrarum* effusum est. Ab his fibris tota *structura* dependet, quae idcirco ratione situs vel rectae, vel obliquae, vel transuersae, annulares et spirales, ratione specialioris *structurae* vel carneaee, vel membranee sunt, prout partium conformatio et vsus requirunt. Egregia omnino atque amoena est *fibrarum* *analysis*, qua qui delectatur, adire debet principem in illa describenda, nimirum GEORGIVM BAGLIVIVM in operibus medico-practicis pag. 247. vsque ad pag. 360.

Mobilitas solidarum partium dependet a mixtione et structura.

/m

Pest ordo simultaneorum
quatenus scilicet
coexistunt

§. III.

Progredimur autem ad *motum* partium solidarum, et in illo considerando respicimus 1) *instrumenta*, in quibus motus contingit, 2) *motum ipsum* et 3) *causam* motus. Ad

Motus instrumenta explicantur.

Ad

Ad primum quod attinet, instrumenta motus sunt ipsae partes solidae: solidae partes enim in corpore mechanice mouent, fluidae autem mouentur. In fluidis obseruatur grauitas, fluiditas et elasticitas, quae quidem certos motus determinant, nunquam autem mechanicos. Corpus enim, quod mechanice moueri debet, necessario *cohaerere* debet. Hanc cohaesionem natura vectis supponit, quippe qui ad omnem mechanismum requiritur; fluidarum autem partium cohaesio minor est, ut parte vna mota reliquae sequantur; fluidae ergo partes trabem, ad lineam rectam extensam et minime flexilem (quam vectis conceptus primario postulat) constituere nequeunt. Neque vero omnes partes solidae in corpore nostro motum exercent proprium, sed illae solum, quae musculorum habent fabricam, siue sint internae, cor, diaphragma, etc. siue externae, musculi ipsi, siue etiam tales partes, quae musculosa aliqua parte seu simili fibrosa paullulum laxiori structura gaudent: quoties itaque partes solidas nominamus, toties has molliores intelligimus. Ad nostrum haec sufficientem scopum; qui vero plura de motu musculorum legere cupit, adeat potissimum *perillust. HALLERI primas lineas physiologicas pag. 247. seqq. et illustr. HAMBERGERI Physiologiam pag. 578. sequ.*

§. IV.

Motus solidarum partium explicatur.

Ad secundum momentum accedimus, nimirum ad ipsum motum, qui in partibus musculosis contrahendo contingit: illud vero musculis est naturale, ut se breuiores reddant, extrema puncta ad medium ventrem reducant sicque permaneant, donec antagonistae reagant. Hunc motum exercet cor, eoque ipso sanguis circulum suum

suam circumscribit, illiusque ope respiratio contingit, organa sensoria mutantur et motus naturales per antea dictos vitales administrantur, sicque motus partium solidarum mechanicus est vnicus verus, per quem omnes in corpore actiones mechanicae absoluuntur.

§. V.

Tertio causae motus erunt contemplandae. *Partes solidae* sunt corpora; omnia vero corpora per se sunt passiva: nullum enim corpus quiescens se ipsum mouere potest. Quoniam per id, quod corpus quiescit, adeoque in eodem loco perseverat, non intelligitur, cur iam locum continuo mutare incipiat: nulla in quiete datur ratio sufficiens motus incipientis. Quare quum sine ratione sufficiente, cur potius sit, quam non sit, nihil esse possit; tum nec corpus quiescens a se ipso mouetur vnquam. Sicut autem partes solidae semet ipsas mouere nequeunt; ita tria tantummodo sunt possibilis, per quae motus existens in illis est concipienda: nimirum partes solidae vel 1) motum conceptum continuant, vel 2) per alia corpora, vel 3) per substantiam immaterialem mouentur. Singula tria in viuo nostro corpore existere ex sequentibus patebit.

§. VI.

Primo ex regulis generalioribus mechanicis constat, partes solidas *acceptum* motum continuare: corpus enim semel motum ad statum quietis peruenire nequit, nisi a causa quadam ad quietem redigatur; ita musculi motum acceptum continuant, donec per aliam causam motu priuentur. Porro nulla datur in corporibus actio sine reactione, fluidae autem partes in musculos agunt, per principia physiologica, ergo musculi reagunt, adeoque

B

que

que motum acceptum propagant. Denique fibris molli-
bus nostri corporis communis sese contrahendi et expan-
dendi est facultas; *contractionem* videmus a posteriori, quod
in cadaueribus recentibus, imo in cordibus ex corporibus
exfectis, facta punctione, absque vilo sanguinis influxu,
contractio musculi excitari queat; vis autem *expansiva*
partium solidarum ex motu earum elastico fluit, quippe
quo in angustius spatium rediguntur, et cessante com-
pressione, sese restituunt. Quidquid autem per suas
vires se contrahere et expandere potest, illud motum
acceptum propagare valer, atque prius de musculis est
demonstratum, ergo de posteriori memo dubitabit.

§. VII.

Fluida solidas
partes impel-
lunt.

Accedimus nunc ad *secundum*, nimirum quod mu-
sculorum motus etiam dependeat *ab aliis corporibus*; quod
itidem nemo denegabit, qui considerat, musculi con-
tractionem statim cessare, quando vel nervus, qui mu-
sculum intrat, vel truncus arteriae, qui ramos suos mu-
sculo exhibet, siue ligatus siue resectus fuerit; ex hoc
enim patet, quod influxus sanguinis et liquidi nervei
fortior motum musculi quocunque modo deter-
minauerit. Ex eo autem facile intelliges, quod hoc
casu liquidum nerveum non aliter ac alium humorem,
nullis praerogatiuis gaudentem, in corpore agnoscamus,
et ita doctrinam spirituum animalium eiusque fabulae
similia plane reiiciamus. Videmus itaque ex anteceden-
tibus, quod mechanicus musculorum motus dependeat
et a propria eorum efficacia motum continuandi, et ab
aliis corporibus, nempe fluidis influentibus. Sicut au-
tem motus musculorum mechanicus omnes actiones me-
chanicas in corpore expedit §. IV. ita circulationis gene-
ralio-

ralioris ope vicissim et sanguis et fluidum nerveum et reliqui humores in partes solidas impelluntur, eademque scena millies milliesque per hominis vitam repetitur, et sic perpetuus in microcosmo inde adparet circulus.

§. VIII.

Hunc duplicem motum, quem Sphis proxime antecedentibus designauimus, in sequentibus pro sua indole semper nominabimus *mechanicum* vel *elasticum*, illius effectum autem *actionem uniformem*: hoc enim requirit scientia mechanica; vt machinae non arbitrarias, sed certas et determinatas tribuamus actiones.

Actio vniformis et motus mechanicus quid sint?

§. IX.

Verum enim vero in partibus solidis ingentem numerum *actionum multiformium*, arbitrariarum seu a mechanismo non dependentium quotidie obseruamus; necesse itaque est, vt etiam horum motuum rationem habeamus. Prius autem quam in ipsam rationem inquiremus, antea generatim tantum illos solidarum partium motus in memoriam reuocabimus: Omnium enim specialis contemplatio singularem tractatum impleret. Adnotatos legimus hos motus, partim in sano, partim in morbofo corpore contingentes, in scriptis potissimum eorum, qui ORGANICI audiunt, quippe qui in eo multum occupantur, vt demonstrent, mechanisum solum non sufficere ad omnes in corpore nostro motus demonstrandos. Interim nec reliqui auctores actiones *arbitrarias* prorsus negare solent: talia enim sunt phaenomena in solidis partibus, quae sensibus percipiuntur; quamquam in illis obseruandis non vbique, vt ORGANICI, reperiuntur solertes.

Actiones multiformes quales sint?

§. X.

Synopsis actio-
num multiformium,

Eiusmodi autem tenoris motus in partibus solidis sunt inprimis isti, qui animae pathemata sequuntur; neminem enim Medicorum fugiunt, mutationes, quae in solidis partibus obseruantur, e. g. in *terrore*, quippe quo partes solidae externae constringuntur, et sic horror, pallor aliaque phaenomena oriuntur. *Ira* plane contraria producit, nimirum internarum solidarum partium constrictionem, externarum relaxationem. In *trepidatione* reciproce alternare obseruamus ea, quae in *terrore* et *ira* contingunt. Alia pathemata, e. g. *gaudium*, *amorem*, *tristitiam* et reliqua hoc loco tacemus. Nemo sane has actiones penitius considerans denegabit, eas *multiformes* et *arbitrarias* esse: nulla enim earum determinata et perpetua causa in machina reperitur, sed causae sunt manifesto accidentales, quia pathemata animae absolute accidentalia habentur. Dein luculentissimum testimonium actionum multiformium et arbitrariarum in solidis partibus exhibet motus voluntarius: hunc enim tota varia schemata motuum producere, licebit adnotare, quando vel vnus hominis temperamenti agilioris actiones tantum per horam obseruamus; quumque illae vnice pro arbitrio administrantur, nescio, num quis opinionis forsitan suae amore obnubilatus, eo procedere audeat, vt sibi vindicare velit demonstrationem motus voluntarii a solo mechanismo. Denique huius in dolis motus nobis videntur, si non omnes, tamen ex maxima parte isti, qui extraordinario modo in corpore existunt, nimirum *morbofi*: quamquam enim consentiamus, plurimis in morbis veras causas materiales adesse, easque morbos reuera determinare, dum sensum molestum in illo

illo loco faciunt, in quo reperiuntur; tamen non audeo, ex his causis totam essentiam et efficaciam omnium morbosorum motuum deriuare. Sequentes enim hanc sententiam premunt difficultates: I) motus morborum materialibus plerumque sunt maiores; unde mechanica proportio rationem non habet. II) Dantur motus morborum sine causis materialibus; id quod de epilepsia tota schola medica testatur. III) Motus interdum in alia parte, quam in qua causa haeret, in conspectum veniunt. IV) Materia peccans nonnunquam occurrit sine effectu, qui tamen posita causa necessario sequi deberet. V) Dantur motuum anomaliae, quae, si causarum materialium effectus essent, fieri nequirent. VI) Motuum cohibitio nocet, quae cohibitio, si hac in re purus versaretur mechanismus, fieri haud posset: materia enim peccante adhuc existente, effectus, nempe motus, manere deberent. Et quomodo nocere posset cohibitio motuum? quia per purum mechanismum omnis motus morbosus esset vitiosus, quatenus dependeret a causa vitiosa. Profecto vitiosa tollere simulque nocere, contradictionem inuolueret. Sunt itaque motus, in morbis obuenientes, ex duplici origine deriuandi, nimirum materialiter ex motu mechanico §. VIII, et formaliter ex motu, quem modo exemplis exhibuimus, quemque sequenti §pho nominabimus.

§. XI.

Quum itaque ex illis, quae §phis antecedentibus protulimus, nulla difficultate adpareat, quod non solum re vera actiones dentur multiformes, sed etiam quod illae minime dependeant a motu mechanico; tum omnium iure quaeritur, quatenam sit causa horum motuum?

Definitiones
motus tonici
et actionum
multiformium.

Vnicuique Medicorum satis notum est, scholam medicam in duplicem hic abire sententiam: altera quidem pars, quae *mechanica* adpellatur, censet, motus quoque multiformes dependere a motu mechanico, altera vero, quam *organicam* vocant, asserit, hos motus a substantia immateriali, nimirum ab anima, esse deriuandos. Priori subscribere nequimus, ob rationes, quas praecipue §pho antecedente et §pho VIII. indicauimus; posteriori autem symbolam nostram addimus, adeoque eo ipso tertiam causam motuum in partibus solidis, quam §pho V. indicauimus, constituimus. Hunc vero motum, qui actiones multiformes producit, omnium primus nostro aeuo STAHLIVS in medium protulit, illiusque existentiam et essentiam certissimis argumentis demonstrauit, nomineque *motus tonici* designauit. Quod quidem vocabulum a schola medica nunc est receptum, diuerso tamen modo ab auctoribus explicatur: quae nostra de hac re sit idea, ex antecedentibus quidem patet, lubet autem, ad maiorem perspicuitatem, illum tonicum motum ita definire, *quod sit vis animae in solidarum partium motibus multiformibus conspicua*. Sunt itaque motus tonici instrumenta eadem, quae motus mechanici, quaeque §pho III. indicauimus. *Actiones multiformes* autem nobis audiunt *illae actiones in solidis partibus, quae per motum mechanicum sunt inexplicabiles*. Vltima quidem definitio negatiua est, quum vero motum mechanicum actionesque inde dependentes §pho VIII. demonstrauerimus, omnino per regulas logicas in tali casu negatiue definire licet.

§. XII.

Differentia
motus tonici
et mechanici

Vtriusque autem morus, tam mechanici, quam tonici, vera differentia nullo modo perspicacius potest demon-

demonstrari, quam in membris paralyticis. In iis enim exemplo illustratur. mechanicus motus existit, et actionem *uniformem* administrat; quod videmus ex continuo pulsu, mutatione elasticitatis fibrarum pro sanguine impellente, et potissimum ex non interrupto negotio nutritionis, in quo illa membra sanis sunt simillima; loquimur autem hic de paralyti simplice et non tabe coniuncta. Contrario modo tonici motus in illis ratio se habet: illo enim membra afflicta plane destituta sunt; nam neque motus voluntarius, neque motus morbosus, qui vtrique motus tonici soboles sunt, §pho X. in illis obseruantur. Etsi vero in his membris maxima cum admiratione adstantium in grauioribus animae pathematibus motus multiformes interdum obseruentur, eo tamen momento desinunt, paralytica esse, quia motus tonicus in illis reassumitur; contra si motu tonico iterum destituuntur, statim in pristinum statum redeunt. Videmus hinc summam necessitatem motus tonici in partibus solidis; quam enim miserabile corpus esset, si hoc motu destitueretur!

§. XIII.

Audiuimus partium solidarum indolem §. II. motum mechanicum §. VIII. et tonicum §. XI. adeoque illarum naturam. Demonstrare nunc ex his conueniet, Antecedentia ad spasmos sunt adplicanda. quid in illis partibus contingat. *Spasms* phaenomena solidarum partium esse, §. I. diximus: ergo illorum natura inde cognoscenda erit.

§. XIV.

In spasmate ante omnia consideramus, quod fit Spasms contrahendo existit. status praeternaturalis seu morbosus partium solidarum. Omnium primae morbosae fibrarum adfectiones sunt *tensio illarum aucta et laxitas nimia*, vid. BOERHAVII

Apho-

Aphorismi de cognoscendis morbis §. 24 et 31. Et sicut medicus inter duo haec extrema status est naturalis et sanus; ita extrema ipsa constituunt statum praeternaturalem et aegrotum. Spasmus quum sit status praeternaturalis musculorum, quaestio est, num ille status in fortiore tensione, an vero nimia relaxatione, consistat. Respondere hic facile erit. In spasmo adest dolor; §. I. dolor autem dependet a nimia partium solidarum tensione; id quod a laxitate fieri nequit, ergo spasmus in nimia contractione consistit; quod et ipsa vis etymologica indicat; notum enim est, hanc spasmi notionem a $\sigma\pi\acute{\alpha}\nu$, trahere, deriuari.

§. XV.

Spasmus ad
vnum latus
tendit,

Fiunt spasmi versus vnum latus §. I. Musculorum quidem structura hoc non postulat, fibrae enim se non solum repetitis vicibus, sed etiam quaquaversum movent; sed Medicorum recepta determinatio spasmorum hoc arguit, vt nimirum accurata eorum sit differentia a motibus conuulsivis, quippe qui a spasms sese distinguunt per repetitas frequentes actiones et directiones versus quodlibet musculi latus. Quem conceptum, quia spasmorum limites bene determinat, merito admittimus.

§. XVI.

Spasmi vnica
actione pro-
ducuntur,

Spasmi exerunt se vnica actione §. I. dependent nimirum a contractione musculorum §. XIV. et haec contractione vna in parte suscepta, sine interruptione ad finem perducitur, quia fibrae intime inter se cohaerent. Celeritas tamen spasmorum inter se differt, prout nimirum celeritas motus est, quo primae fibrae contrahentes moventur. Non autem loquimur de tempore, quod inter duos vel plures spasmos intercedit, sed de temporis

ris

ris quantitate, quae in vnicō spasmo impenditur; nam quod ad durationem attinet, constat, spasmos saepius esse statarios et immanentes, *vid. STAHLII Patbol. Part. II. special. Sect. III. Membr. II. §. 8-15.*

§. XVII.

Rigiditatem §. I. spasmus semper inducit. Ad mobilitatem enim musculorum requiritur, vt motus contractorius possibilis sit, ipsa enim musculorum actio fit contractione. Quum vero in spasms musculi iam iam contracti sint §. XIV. immobilis erit, ideoque rigidus, quae tamen rigiditas admodum differt pro partibus, quas spasmus corripit. Quo plures enim partes spasmus simul afficit, eo maior rigiditas obseruatur, et tanto magis, si illae partes ad instrumenta motus voluntarii pertinent, quod videmus, si omnes musculi vnius membri spasmo simul adficiuntur; tunc enim illud plane immobile ac rigidum est. E contrario autem multo minor perceptio rigiditatis est, quando vel vnus alterque tantum membri musculus, vel etiam tantummodo fibrae musculares spasms corripuntur. *Vid. STAHL. l. cit. §. 2-5.*

§. XVIII.

Spasmus consistit in *nimia tensione* §. XIV. tensio autem seu contractio, quae nobis synonyma sunt, ab soluitur motu. Ergo spasmus fit per motum. Motus autem in solidis partibus duplex est, mechanicus §. VIII. et tonicus §. XI. per quem autem spasmus fiat, erit inquirendum. Concessimus §. VII. actiones certas, nimirum vniformes, in musculis fieri posse pro influxu fluidarum in illos: quoties itaque influxus fluidarum mutatur, quoties nouae actiones oriri debent in solidis partibus. Fluidarum

C

darum

darum autem partium varietas in motu originem vt ducat, ex illarum augmento, decremento atque craseos mutatione, necesse est: nam in quantum per partes solidas alterantur fluidae, nulla mentio hic fieri debet, quia alias circulum in deducendo committeremus, et mutationes in partibus solidis denique ex illis ipsis deduceremus; quod non raro contingere obseruamus. Ad proprias vero fluidarum partium mutationes si attendimus, facile certiores reddimur, eas nequaquam tales mutationes in partibus solidis, vt spasms similes sunt, producere posse, quamquam ceteroquin ambabus largiamur manibus, eas solidas partes alterare et spasmos prouocare: de qua tamen re infra Sect. II. vberius dicemus. Vt autem constet ratio, ob quam spasmos non a variationibus fluidarum partium deducamus, sequentia adponemus. Mutationes in fluidis partibus sunt *tardae*, spasmi autem contingunt *vna* actione §. XVI. fluidae partes mutatae semper ad tempus in eo statu durant, spasmi interdum citissime praeterlabuntur: fluidae partes in corpore migrationibus subditae sunt, spasmi non solum per dies, sed per menses in vno loco obseruantur. Humores corrupti, siue spissi sunt, siue acres, volatiles, sulphurei, non possunt altero momento genus neruosum vellicare, altero momento minus, sed quam diu adsunt, semper effectum praestant, quod tamen hic non obseruamus. Diceret forsitan, ad momenta generari, iterumque perire: ast haec adfertio ne veri quidem similitudinem habet. Plura huius commatis perquirere possemus, verum quum vnicum horum ad demonstrandum sufficiat, quod spasmi non necessitate mechanica ex mutationibus fluidarum partium dependeant, tum solum paullisper abrupimus, reli-

reliqua multiformia in spasmi obuenientia postea explicari. Si vero essent, quibus arbitrari placeret, spasmos ex iniuriis *externis* oriri, illos per experientiam refutasse sufficiet; nam plurima subiecta, spasmi vexata, nullo modo his iniuriis sunt obnoxia.

§. XIX.

Quum spasmi per solum antecedentem non dependeant a motu mechanico: tum necessario dependere debent a motu tonico, per antea demonstrata. Quam necessitatem si ulterius demonstrare vellemus, incumbet nobis, singula in spasmi obuenientia multiformia eruere: actiones enim multiformes dependent a motu tonico, §. XI. Quod vero quum nimis longum esset, momenta tantum sequentia, huc pertinentia, indicamus, eorumque ulteriorem evolutionem cuiuslibet proprio iudicio relinquimus. Spasmi I) fiunt in locis a materia peccante remotis, II) existunt in certis locis particulariter, quum tamen causae, ob quas accedunt, interdum in plurimis corporis partibus praesto sint, III) occupant interdum loca, in quibus antea ne molestus quidem sensus observatus est, IV) certas tragoedias intuitu invasionis et durationis ludunt, V) per saltus ex vno loco in alterum veniunt, VI) introducuntur per animae pathemata, VII) solvuntur iisdem, VIII) habituales et idiopathici observantur, IX) motus deficientes ex abrupto quasi excipiunt, X) cum aliis motibus morbosis vices alternas subeunt. Quae omnia sane, si cum illis, quae §. X. et §. XVIII. dicta sunt, ulterius evoluere et explicare vellemus, in longiorem, quam dissertationis campum excederemus. Interim quilibet, nostro quidem iudicio, ex illis perspiciet, ea omnia mechanice

Spasmi dependent a motu tonico.

explicari non posse, ideoque multiformia esse, et hinc spasmos a motu tonico dependere.

§. XX.

Quaedam dubia remouentur, et lex motus tonici proponitur.

Equidem duplicem oppositionem praeuidemus: primum quidem, quod ex theoria adlata sponte suar, in spasmodorum therapia ad nullas causas materiales esse respiciendum, quia istae spasmos non producant: deinde nullo modo concipi posse, quod totum negotium spasmodicum ab anima, tamquam sapiente principio, dependeat, quia illud totum fere sit vitiosum, saltem ad corporis conseruationem ineptum et inutile. *Primam oppositionem ita soluimus; quamquam materiae peccantes spasmos non immediate producant, illos tamen mediate excitant, hoc est, sensum imprimunt molestum. Quemadmodum enim anima per sensoria externa percipit; ita etiam per sensum vitalem ea, quae interne obueniunt. Vna eademque ratio est, et sicut omnes fatentur prius, ita non videmus, ob quam causam quis denegaret posterius. Haec enim certa et vnica motus tonici lex est, ita in corpore agere, quemadmodum huius conditio postulat. Exceptiones, quae in motibus erroneis contingunt, legem non infringunt; nam iterum eadem ratio est in internis, quae in externis motibus. Sicuti enim motus voluntarius proprie in oeconomia externa secundum legem rationis sufficientis instituitur, et tamen saepius ex falsis suppositis rationibus peccat; ita et motus tonicus secundum veram sui legem accurate administratur, quamquam interdum ob imaginarias suppositas rationes in vitium abeat. Ad alteram obiectionem respondemus primum, quod homines simus, quibus errare naturale sit; cuius rei vltiorem explicationem legas in*

STAH-

STAHLII et aliorum Organicorum libris, e. g. in *Dni PRAESIDIS Pathologia Tab. de spasminis pag. 150. n. 6.* Deinde negamus, spasmos plane esse inutiles; quamquam enim materias peccantes raro penitus eradicare valent, sunt tamen felices materiaram interpretes, interdum etiam duratione et conueniente ad iusta loca adplicatione humores peccantes consumunt et excernunt, ideoque genuini, quamquam incommodi, sanitatis restauratores existunt. Equidem STAHLIUS in hac re a nobis dissentire viderur, si loco citato §. XXIV. ita scribit: „*Vsum singularem internum atque directum habet vtiq; nullum; dum magis tanquam subsidium nudum, quam ad directum aliquem effectum inde sperandum, quadrat. Loquor tamen hoc de spasminis particularibus et maxime quidem in ipsis exiguis partibus.*“ Etsi vero his verbis singularem et directum spasmodum vsum denegat, aliquem tamen, licet multis doloribus combinatum, tacendo concedit: hoc enim iustam habet consecutionem. Neque etiam testimonium *Dni PRAECEPTORIS AC PRAESIDIS*, quod de irritato spasmodum conatu in *Therap. special. sub prognosi pag. 395.* exhibet, assertionem nostram infringit: quia cum iucunditate reminiscimur, eum mitiorem huius rei sententiam fouere, et nobis suaforem fuisse, vt spasmodum finales respectus hac dissertatione explicarem.

§. XXI.

Ex his patet, quod *spasmus sit mutatio in solidis partibus*, §. I. per motum tonicum §. XIX. secundum sui legem §. XX. constringendo §. XIV. versus vnum latus §. XV. cum dolore §. XIV. et rigiditate §. XVII. unica actione §. XVI. contingens. Hic conceptus cum auctorum definitionibus multum conuenit, quarum nonnullas adducemus. STAHLIUS loco

Spasmi definitiones.

citato §. I. inquit: „Spasmus est ipse tonici motus eiusmodi exacerbatio, qua ille ad talem admodum sensibilem gradum intensus, patientes ita grauitur exercet, imo subinde etiam ad acrem usque dolorem inualefcit., NENTERVS in Therap. spec. lib. 4. cap. 2. „Spasmus est exacerbatio motus tonici in partibus potissimum musculosis occurrens, grauissimos dolores quasi ruptorios, cum rigiditate in parte adfecta produccns. Illustris ALBERTI in Pathologia Sect. 5. de Spasms §. 6. „Spasmus est insigne motus tonici augmentum, tenaci fibrosarum partium constrictione sese primario exserens., Praeterea probe monemus, quod spasmus ab aliis multo latiore significato sumatur, et hac notione non solum conuulsiones, sed etiam omnes fere motus tonici alterationes intelligantur. Quum vero hoc a sinistra versione interpretum HIPPOCRATIS et GALENI vocabulorum τὸ σπασμὸς et τῶν σπασμοειδῶν ortum traxerit, vti Dn. PRAESES Pathologia pag. 148 refert; tum reiiciendum esse iudicamus, imprimis quia diuersa natura spasmorum et conuulsionum verum horum morborum diuisionem meretur.

§. XXII.

Spasmorum
diuisio.

Si autem ipsam spasmorum familiam spectemus, eam satis amplam esse reperimus: instrumenta enim in toto corpore obueniunt, qua propter etiam in singulis cavitatibus spasmorum numerum, eumque non exiguum, obseruamus; quorum multi quidem nominibus praediti, plurimi tamen anonymi sunt. Interim consultum nobis videretur, vt spasmorum nomina et consueta schemata (anonymos et plane inconsuetos praetermittimus) breuissimis verbis ex pathologicis hic enarremus, eoque magis omnem in sequentibus confusionem euitare valeamus. Diuiduntur in *vniversales et particulares*, quorum

prio-

priores quidem rariores, posteriores autem frequentes sunt.

§. XXIII.

Priorum numero veniunt I) *tetanus*, quo corpus ^{Vniuersales de-} ad longitudinem in suo situ firmiter tenetur. II) *Em-* ^{terminantur.} *prosthotonus*, quo corpus antrorsum. III) *Opisthotonus*, quando retrorsum incuruatur. IV) *Catalepsis*, si subiectum rigide comprehenditur in illo situ, in quo illud offenditur. Quatuor hi spasmi reuera omnia praedicata habent, quae antea §. XXI. de spasmodis euoluimus: et in vitium abeunt, qui hos vniuersales spasmos conuulsionibus adnumerant: nihil enim his symbolizantis fouent; id quod solum inde patet, quia antea dicti morborum effectus vnanimiter rigidum statum inducunt, quod quidem de spasmodis §. XVII. neuiquam autem de conuulsionibus praedicare licet. Caeteroquin mos (nescimus, qua auctoritate suffultus) inualuit, vt constrictionem periphericam nomine spasmi peripherici insigniuerint; quod sane non sine incommodo factum est. Quamquam enim nullo modo negemus, constrictionem periphericam esse sobolem motus tonici, consideramus tamen magnam illam confusionem, quae inde oriretur, si singulas motus tonici alterationes spasmos vocaremus. Omnes fere morborum motus variationibus tonicis absoluuntur §. X. hinc horum nulla existeret differentia, ac plane discendum esset a spasmodorum propria significatione.

§. XXIV.

Posteriores in toto corpore reperiuntur. *Caput* ^{Spasmi parti-} *spasmodis* interdum sursum et deorsum vehementer trahitur, et ad certum latus rigide tenetur, nec non motus ^{culares enar-} *haemorrhagici cephalae, oralgiae et hemicraniae* in spasmos ^{rantur.} dege-

degenerant, quum per se tantummodo ad schemata congestoria fortiora pertineant: praecipue etiam in occipite obseruamus spasnum, vbi muscoli, erectioni capitis inferuientes, ita firmiter tenduntur, vt caput libere moueri nequeat. In ore contumax torsio obseruatur, quae si contingit sine delirio, *spasmus cynicus*, cum delirio autem *risus Sardonicus* adpellatur. *Collum* qui adficiunt, plerumque facile transeunt, quia plurimi, si non omnes, ab incommodo nocturno situ, vtpote causa leuiore, oriuntur. *Pectoris* muscoli eximie torquentur sub famosis illis morbis, *asthmate spastico* et *incubo*. *Pulmones* plane a spasms liberos haud arbitramur; non raro enim aegrotantes dolores constringentes, eosque vehementes, in illis accusant, nisi forsitan per falsam sensationem *spotius* in *pleura* sint, vtpote quae membrana ad spasmos magis est apta, de qua tamen re non certi sumus. *Diaphragmatis* spasmus plerumque leuis, interdum periculosus, nomine *singultus* donatus est. Solummodo *cor* liberum est; hoc enim si rigidum euaderet, mox finem vitae faceret: palpitationem autem ad conuulsiones omni iure referenda; nam illa motu reciproco contingit; id quod conuulsionibus competit. *Oesophagus*, *ventriculus*, cum toto *intestinorum tractu*, propria quasi spasmodum sedes sunt, quod a membranea illorum substantia, ad contractionem aptissima, dependet: vulgatissimi hinc morbi oriuntur, nempe *cardialgia* et *colica*, quae vltima diuersas habet species, quarum in sequentibus mentionem esse factam deprehendes. Hoc vero loco de illis tantum referimus, quod harum fricturae singulari modo confectae etiamnum post mortem sunt

1/2 tum

sint conspicuae, seque ad finem vsque intestini recti extendant, ibique in viuis *tenesum* cum dolore instar infixi nuclei forment. *Regionem epigastricam in malo hypochondriaco* ipsumque *hepar* validissimis spasms vexari, experientia eloquitur. *Coxae* spasmo singulari exercentur, qui nomine a PARACELSO *fixi* insignitur. In *vesica* et praecipue eius sphinctere spasticas stricturas obseruamus, quae in *stranguriae*, *ischuriae* et *dysuriae* paroxysmis satis sese sistant. In *pudendis priapismum*, per quem tensio dolorifica intelligitur, a *satyriasi*, quae in procaci erectione consistit, differentem: nec non spasms singularium mentionem faciunt auctores, in *orificio uteri*. *Pedes, brachia* et *crura* frequenter spasms dilacerantur, quod in primis in rachitide factum esse obseruamus.

§. XXV.

Spasms porro arthritidem adnumerandam esse, Arthritis ad
ex aegrotantium querelis et ex definitione §. XXI. percipimus. Piores certiores nos reddunt, quod eadem spasms per-
phenomena in arthritide obuenant, quae §. I. de tinet.
spasms audiuimus; posterior autem nihil inuoluit, quod arthritidi contradicat. Videtur quidem primo intuitu, actionem in vnum latus et rigiditatem in arthritide deesse: verum enim vero si rem penitius consideremus, vtrumque in illa contingit. Celeritas enim spasms, se inuicem excipientium, speciem tantummodo motus reciproci refert, et arthritis, quae interdum fibras ita tranfit, ac si igneum filum traduceretur, maximopere testatur, quod actio versus vnum latus sit directa: rigiditas vero eam ob causam obscurior tantum est, quia arthritis solummodo fibras occupat, in quibus secundum §. XVII. semper est minor rigiditatis perceptio. Praeterea

D

arthri-

arthritis indolem interdum vere esse spasmodicam, aegrotantes fatis persentiscunt, quando illa adeo exasperatur, ut fere omnem liberum motum voluntarium impediatur.

§. XXVI.

Hic autem motus spastico-arthritis est vel in certo tantum corporis loco, vel per totum corpus oberrat, ideoque prior *fixa*, posterior *vaga* adpellatur. Caeterum notissimum est, quod arthritis fortiat: Videlicet *Hemicrania*, si dimidium capitis patitur, *Glossagra*, quae linguam adffigit, *Pleuritis spuria*, in thorace pungens, *Coxagra* coxas crucians, *malum* quoque *ischiadicum* adpellata. *Chiragra* manus digitosque infestans, *Gonagra*, quae genua diuexat, *Podagra*, atro carbone notatus cruciatus, qui tibias, malleolos, metatarsum et digitos occupat.

Arthritidis di-
nisi,

Arthritis

SECTIO II.

DE

QVADRVPLICI SPASMORVM
RESPECTV FINALI.

§. XXVII.

Respectus et
causae defini-
untur.

Ad alteram tractationis partem, nempe ad differentes spasmodorum respectus euoluendos nunc progredimur. Sicuti motus tonicus in genere eam legem §. XX. obseruat, ut talia motuum schemata ordinarie proferat, quae corporis conditionibus inuicem respondent: ita spasmus, qui motus tonici species est §. XIX. eundem cum genere tuetur characterem. Hanc
spas-

Spasmodicam directionem, quae corporis statum sequitur, illorum respectum nominamus. Quia autem corporis status multis mutationibus expositus est, quilibet nulla difficultate perspicit, spasmodicorum respectum admodum esse diuersum. Quae diuersae corporis conditiones, quum animae diiudicatrici notas faciant, ad spasmos subeundos: eas congrue quoque spasmodicorum causas dici posse extra dubitationis campum positum est.

§. XXVIII.

Duplici itaque in labore versabimur: primo ut ^{Spasmi quatuor respiciunt causas.} spasmodicorum causas, deinde illorum directiones eruamus; quorum momentorum tractationem ita ubique combinabimus, ut in fine verus spasmodicorum respectus appareat. Causae materiales, quae corpus humanum morbosum reddunt, sunt quidem per plures, at tamen per principia pathologica in quatuor, classes reduci queunt. Prima classis quantitatis negotium inuoluit, quod reliquorum fontem iure merito adpellamus: altera consistentiam humorum complectitur: tertia eorum qualitatem continet: quarta factas in solidis partibus laesiones comprehendit. Spasmodicus motus, qui corporis causas respicit §. XXVII. singulis his quatuor causis, certis sub circumstantiis, superuenit, adeoque et hinc summum morbi genus in A. E. L. an. 1718. Jul. pag. 320. adpellatur. Quem quadruplicem generalem spasmodicorum respectum in sequentibus ulterius explicabimus.

§. XXIX.

Ad quantitatem primum accedendo consideramus ^{Generatim (r) quantitatem: speciatim (a) plethoram morbosam.} tam quantitatem humorum quam ingestorum. Generatim constat, quod certa quaedam quantitas humorum et ingestorum requiratur, quae nimirum aetati, sexui, temperamento,

mento, et vitae generi sit proportionata; si vero illa vel excedit, vel deficit, corpori multas noxas adfert. Quantitas excedens, multum mortalibus facessit negotii; audiamus hinc imprimis eam, quae est *humorum*. Sanguis, latiore sensu sumtus, si tanta copia cumulat, ut vasorum ac virium motricium proportionem laedat, plurimorum morborum causa reperitur, et hanc ob rationem singulare nomen adeprus est, ac *plethora morbosa* appellatur; quae duo potissimum incommoda proxime inducit: nimirum multo tardiores circulum, deinde motum fibrarum elasticum labefactatum. Quemadmodum enim omne corpus grauius multo tardius mouetur; ita et volumen massae sanguineae auctum multo segenius procedit. Porro sicut elateres corporum, docente physica, per incumbencia corpora grauiora, destituuntur; sic et fibrae elasticae per sanguinis molem demum sua elasticitate successiue priuantur. Eleganter de hac re BAGLIVIVS ita disserit: „*Quoniam mutua est solidum inter et fluidum, circa motum et resistentiam communicatio: laxata compage fluidorum per venaessectionem, laxatur per consensum illa solidorum. Intenta contra intenditur et illa.*„ Opponeret quisi-
piam ex §. VI. et VII. quod maior partium fluidarum in partes solidas actio tantummodo maiorem reactionem produceret: at solidarum partium reactio non maior suo elatere esse potest. Ad utrumque plethorae incommodum remouendum natura motum tonicum auget, illoque motum elasticum suffulcit, ac nimiam quantitatem imminuere intendit.

§. XXX.

Speciatim (a)
plethoram
morbosam,

Ordinarie natura quantitatem per *haemorrhagias* imminuere adlaborat, neque raro in hoc labore scopum suum

sium adsequitur; Conf. Dni PRAESIDIS *Dissertatio de quadruplici haemorrhagiarum naturalium respectu*: quando autem, vel ob nimiam plethoram, vel viarum, quaecumque impedimenta, voti sui compos fieri nequit; tunc sub hoc irritato labore nil, nisi spasmodum molestia remanet. Evidentissima hinc patet ratio, cur spasmi saepius haemorrhagias modo praecedant, modo anomalas comitentur, et impeditas sequantur: per illos enim maior haemorrhagiarum promotio respicitur, licet interdum illud negotium magis retardetur, quam promoueat. Actum, si spes de haemorrhagia impetranda calua existit, omnino natura plethorae per solos spasmos consulere adlaborat. Hinc prolixissimus campus motuum *spastico-arthriticorum*, qui praereliquis ad insinuationem, propter pertinaciam, quam in diurnitate seruant accommodati sunt, aperitur. Inter illos eminent *podagra* §. XXVI. quae sua facilia aegrotantes interdum ita adgreditur, ut habitus corporis consumtus de labore plethoram imminuente viua quasi voce loquatur. Mirum hinc est, non solum antiquiores, e. gr. FERNELIVM, SPIGELIVM, LOBELIVM, SEIDELIVM, imprimis WILHELMVM TYN RHYNE, verum etiam multos recentiores tam laxae et abstruse de moribus arthriticis iudicare: interim dilucidis et ante oculos positis veritatum testimoniis, contra voluntatem suam, in aliam passim sententiam abire coguntur. Fuit nobis, in hac elaboratione constitutis, quaedam cupiditas, hos auctores legendi: verum non diffitemur, parum nos inde solatii accepisse. Quare lubentissime ad simplicem de quantitate theoriam reuertimur. Equidem theoretico errori venia facile dari posset, si modo damnum, quod in aegros inde redundat,

auerteretur: cum vero notum sit, quam misere et periculose arthritici, ad torturae gradum doloribus discruciat, in manibus versentur illorum, qui arthritidem non ex fonte quantitatis curare satagunt: tum non possumus non sinistrae illius curationis mentionem iniicere. Forsitan nonnulli opponent, quod arthritici per frequentiores venaefectiones a malo suo itidem non liberentur: verum enim vero in eo casu perpendimus iure merito, motus spasticos interdum quidem adeo esse contumaces, ut, licet causa materialis sublata fuerit, nihilo tamen minus aliquamdiu continuent, et anodyna requirant. Naturam autem ex errore hanc spasmorum luctuosam tragaediam continuare, vel ex eo intelligere possumus, quod per animae pathema §. XIX. interdum podagra vno momento sufflaminetur, e. gr. THVANVS per terrorem podagram plenarie sublata, et CAMER. *memor. Cent. 5. part. 26.* podagram insperato nuncio curam esse, referunt. Patet itaque, motum arthriticum re vera esse imminutorium, hincque nullis, nisi sedentariis seu volentibus, iniuriam facere. Conf. A. E. L. 1694. Jul. pag. 331. et *docilem* illum casum, quem Dn. PRAESES in *conspectu Therap. spec. pag. 433.* nec non exemplum notatu dignissimum, quod STAHLIVS in *Theoria medic. pag. 1384 - 1387.* exhibet.

Idocentem

§. XXXI.

Speciatim (a)
plethoram
morbosam.

Pari ratione plethoram imminuendam respiciunt motus colici §. XXIV. quibus natura sanguinem abundantem, visceraque abdominis adgrauantem, excernere cupit: legimus hinc de colica sanguinea, haemorrhoidali, hypochondriaca, hysterica, et transitu ad venam cauam nephritica. Quamquam vero hi motus salutarem finem respiciant, in

in errore tamen versantur, et non solum scopum non attingunt, sed etiam periculosas stases in visceribus connexis minantur: *plethora* enim, in partibus internis cumulata, tam vehementes motus perferre nequit. Eiusdem etiam indolis est motus ille spasmodicus, qui superius ventriculi orificium occupat, et *Cardialgia symptomatica* vocatur; mitiorem tamen aliqua ex parte meretur censuram. Etiam si enim, aequae ac colica, sanguinem abundantem non directe imminuat; tanta tamen doloris vehementia haud stipatus est, praeterea longius durat, ideoque aliquam sanguinis versus ventriculum restrictam portionem conquassat, disjungit atque discutit, et, quod plurimum est, aegrotantibus cibos minore copia assumere concedit, eaque ratione *plethorae* augmentum praecauet. Conf. D. PRAESID. *Diff. de fatis ventriculi dolendis.*

§. XXXII.

Plethoram §. XXIX. imminuendam porro quoque ^{Speciatim (a)} graues illae spasmodorum species respiciunt, quae pectus ^{plethoram} vehementer adgrediuntur, nimirum *Asthma spasticum* et ^{morbosam.} *Incubus* §. XXIV. Illud tanta vehementia aegros corripit, ut hinc ab auctoribus quoque *conuulsium* adpelleretur; hic autem impetu suo, quo excretionem haemoptericam intendit, transitorius quidem est, ideoque minoris periculi, interdum tamen adeo pertinaciter se gerit, ut prius non cesset, quam sanguis quocumque modo imminutus fuerit. De utroque autem hoc morbo notare conuenit, quod haemoptysin raro comitem obtineant, nonnumquam tamen vel in alterum extremum, nimirum in motus deficientes, praecipue in catarrhum suffocatum, degenerent; vel laesiones pulmonum et hydro-

pem

pem thoracis relinquunt, ideoque infelices admodum plethorae emendatores existant.

§. XXXIII.

Speciatim (b)
quantitatem
nimiam reli-
quorum hu-
morum, tamen
non proprie.

Mittimus sanguinem et ad humores ab eo separatos nos conuertendo adferimus, eos quoque quantitate peccare et spasmos producere posse, quemadmodum hoc de *urina* et *bile* demonstrat *Dn. PRAESES in Physiologia Tab. XX. pag. 309. Parbol. Tab. XXII. pag. 202.* Sunt autem separati isti humores partim laudabiles *lymphatici*, partim noxii *serosi*. De *lymphaticis* non est, quod speciatim hic dicendum habeamus: licet enim in obesibus hominibus *lympha* manifesto abundet, consideranda tamen magis est in statu complicato, quam separato. De *serosis* autem notamus, quod quum tales humores in ipso statu sano ad prauas qualitates pertineant; tum multo magis in statu morbofo, quo insuper aucti sunt, ad eandem classem referri debeant; de qua humorum impuritate infra §. XLIII. vltiorem explicationem subiungemus.

§. XXXIV.

Speciatim (c)
quantitatem
ingestorum.

Haecenus de quantitate ipsorum humorum exposuimus: nunc etiam *abundantiae ingestorum* seu *ingressorum* §. XXIX. ratio habenda erit. Generatim autem horum nimia *copia* abundantem efficit *chylum*, eoque ipso etiam sanguinis copiae suppeditat materiam; quod tamen hic mittimus et tantum ea euoluimus, quae per illam *ingressorum* copiam maxime introducuntur incommoda. Nocent autem quum vel nondum ventriculi cavitatem intrarunt, vel iam eandem ingressa sunt. Priore respectu nouimus, varios *oesophagi spasmos* §. XXIV. oboriri. Quum enim alimenta non passiuo delapsu, sed actiuo modo ad ventriculum deferantur: tum aliter fieri non

non potest, quin iis iusto auidius acceptis, portio quaedam commoretur, orificiumque gulae adgrauando, spasmos inuitet. Saepius etiam hinc singultus §. XXIV. proficiscitur, quod in pueris voracioribus, obseruamus, qui saepius sunt singultuosi. Conf. FERDINANDVS *Histor. medic. conf. 43.* Posteriore ratione abundantia alimentorum ventriculum admodum onerat, et ad motus spasticos causam suppeditat; hinc *cardialgia idiopathica* et motus *colici* sunt morbi frequentiores, quorum indoles omnibus satis constat; inprimis hoc euenit, quando ventriculo iam repleto, maior potulentorum copia hauritur.

§. XXXV.

Quantitate excedente §phis antecedentibus explicata, restat quaestio, an etiam propter *quantitatem deficientem* spasmi oriri possint? Adfirmatiuam sententiam tueri videntur spasmi, qui post largiorem venae sectionem et in animalibus, violenta morte interfectis, obseruantur. Nec animus est, eorum possibilitatem denegare, hoc vero sine oppositi formidine asserere licet, quod hi spasmi sint rariores, hincque non esse, causam, ob quam longius in hac quaestione eruenda versari velimus. Interim hoc notasse forsitan iuuabit, quod auctores, qui illorum passim mentionem faciunt, deducti forsitan sint per HIPPOCRATIS auctoritatem, qui enunciat: *Spasimum oriri vel a repletione, vel ab inanitione.*

Speciatim (d) quantitatem deficientem rarissime.

§. XXXVI.

Quantitatem merito nunc excipit consistentia: sicuti enim *quantitas primaria causa morborum internorum* est; §. XXIX. ita etiam ad *consistentiam humorum spissam plurimum contribuit.* Non quidem negare animus

Generatim (ii) consistentiam spissam, rarius nimis dilutam.

E

est,

est, quod humorum maior minorue cohaesio etiam pos-
 fit per externa, e. gr. calorem et frigus, alterari; dome-
 stica tamen caussa, nimirum *quantitas*, plurimum in hoc
 cohaesione, rarius in vehementiore dissolutione consi-
 stit: imo vltimum cohaesionis vitium, si forte in climate
 et temperamento calidiore aliquando contingit, ob rari-
 tatis tamen rationem, in hac tractatione vltiorem non
 meretur attentionem; nisi forsitan *seri* nimiam resolutio-
 nem et in vapores rarefactionem, vtpote caussam *colic-
 cae flatulentae*, huc referre velimus: quae tamen *colica*
 potius *symptoma*, cuiuscunque alius laboris morbofi ha-
 benda est. Accedimus itaque ad *spissam* humorum con-
 sistentiam, et in genere notamus, eam non solum a duo-
 bus vitiis §. XXIX. per quantitatem inductis, nimirum
 in tardiore circulo, et labefactato motu tonico oriri,
 sed etiam vtramque laesionem valdopere augere, adeo-
 que iura natiuitatis quam maxime rueri. Summa hinc
 corpóris necessitas postulat, vt natura augmento toni
 seu motibus morbofis §. X. et XX. huic insigni hosti, qui
 stases et inflammationes minatur, sese opponat. Oriun-
 tur hinc multiplicia congestoria schemata, quarum pluri-
 ma aliquid spastici fouent, et demum in veros spasmos
 non raro transeunt. Huius adsertionis veritas vt magis
 pateat, pauca de actionibus spasticis, primo contra to-
 ram massam spissam, spissitudinem *κατὰ ἐξοχὴν* dictam, dein-
 de contra lympham spissam, directis, proponemus. Quae
 autem maior cohaesio in reliquis partibus, a massa sepa-
 ratas, obuenit, illa vix prius incensum venit, quam si in
 dyscrasiam transuerit, hinc ad qualitates prauas referun-
 tur, et §. XLIII. explicantur.

§. XXXVII.

§. XXXVII.

Quum spissitudinis ratio habenda sit, necessario ^{Speciatim (a)} in pri-
 mo ^{spissitudinem.} morbis admodum, moderatos contra illam instituat motus
 (fortiores aegre admittit) quando autem blandis illis motibus spissitudo non auscultat, sed potius eundo
 crescit, tunc fortioribus plerumque *spasticis* successive
 eandem adgreditur. Omnes autem *spasmos*, quibus natura
 contra spissitudinem pugnat, si recensere vellemus, non solum illos *spasmos*, quos in §. XXX, XXXI, XXXII,
 sub plethora indicauimus, sed etiam alias spasmorum species enarrare deberemus; quod vero quum nimis
 longum esset, praetermittimus, et tantummodo exemplo *malii hypochondriaco-hysterici spissitudinis* efficaciam ad
 spasmos prouocandos explicabimus. In eo autem versatur cardo totius rei, quod natura singula symptomata
 huius mali actiua, congestoria, adeo augeat, vt inde verae *spasmodicae* actiones oriantur. Hac ratione singulae
 versus caput directae congestiones et stagnationes, a compressione abdominis dependentes, in *hemicraniam*,
cephalalgiam, *clauum hystericum*, ceu veros spasmos degenerant: item *anxietates praecordiales* sub initium simpliciores, in *cardialgica* et *asthmatica* excedunt schemata: porro
 pressiones regionum abdominis in vehementissimos motus *colicos*, celerrimas actiones *spasticas* et *tenesmos* transmutantur: adeo vt deinde polymorphum malum *spasmodicum* euadat, quod antea simpliciter congestorium fuit. Hic *spissitudinis* valor ad producendos *spasmos* Medicorum scholam ex parte eo deduxit, vt sibi aliisque persuadere operam nauarint, malum *hypochondriacum* esse malum mere *spasticum* a causis, systema irritabile membranaceum

primarum viarum stimulantibus, dependens. Quamquam autem certissimum sit, quod *malum hypochondriacum* innumeros fere habeat *spasmos*, singuli tamen isti *spissitudinem* resoluendam et non acres in ventriculo ac intestinis irritantes humores pro fundamento habent. Quod assertum quatuor observationibus, ut alias rationes hoc loco taceamus, euidenter demonstrari potest: *primum* quidem notum est, plurimos eorum, qui reuera acrimonia laborant, cibusque acris quotidie vescuntur, alienissimos ab hoc malo esse. *Deinde* multi hypochondriaci, saepius in aliis corporis partibus, quam in primis viis, spasmodorum tragaediam experiuntur. Porro sanguis hypochondriacorum, e vena missus, adeo crassus et viscidus est, ut saepe nulla aqua, postquam aliquamdiu in vase quodam quieuit, supernatet. *Denique* omnes hypochondriaci, in crassantibus tractati, quotidie miseres euadunt; cuius tamen contrarium per hypothesein fieri deberet. Quod si vero omnino quaedam acrimonia in ventriculo quorundam hypochondriacorum re vera simul occurrat, accidentaliter hoc contingit, et quidem transfudante sero; vnde *cardialgia* et *colica flatulenta* §. XXXVI. exoritur. Tantum abest, ut materiae acres primariam mali hypochondriaci constituent causam!

§. XXXVIII.

Speciatim (b)
Lympham spissam.

Lympha crassa §. XXXVI. quidem semper a spissitudine sanguinis §. XXXVII. simul dependet, et in ea conexione considerari debet: interim tamen, quum sub deficiente vasorum lymphaticorum actione multo spissior reddatur, et deinde singularia vitia, nimirum congestiones et stases efficiat, tum specialem omnino meretur attentionem.

attentionem. Praesertim autem serum ad lymphae viscidam indolem multum contribuit: quando enim illud longiore mora cum hac in commercio est, exhalat finissimam pars feri subtilior, crassior autem terrea remanet, et sic lympham multo crassiorem reddit. Vnde demum spissae lymphae colatoria glandulosa obstruuntur, et in variis locis stagnationes atque tumores eueniunt. Ad utrumque hunc sinistrum effectum, tam praecauendum quam curandum, natura motum tonicum auctiorem excitat, qui, si moderatior est, ad istum salutarem finem non ineptus deprehenditur. Non solum enim colatoria, paululum obuisata, per illum adficiuntur, et adfluentibus humoribus facilior via paratur, sed etiam ipsa lympham vel in propriis vasis, vel sanguini admixta, conuasatur et resoluitur.

§. XXXIX.

Ad tertiam generalem spasmodicam causam, nimis *Generatim*
rum qualitatem §. XXVIII. progredimur, eamque du- ⁽¹¹¹⁾ prauam
 plicem in corpore humano potissimum agnoscimus; alte- ^{humorum et}
 ram quidem a causis domesticis ortam, alteram vero per ^{ingestorum}
 ingesta introductam. Prima est *dyscrasia humorum*, qua ^{crasin.}
 partes, extra suam cohaesionem et ordinariam mixtionem positae, pravam nanciscuntur crasin, et in salinas acidas, alcalinas, virulentas causticas, volatiles sulphureas, aliasque particulas mutantur: quae deinde partes sensibiles vellicant, et spasms ansam praebent. Altera *depravata qualitas ab ingestis* dependet; quando vel materiae acres et fermentescentes auide comeduntur, vel licet bona et sana ingesta sint, ob motum tamen peristalticum labefactum, aliasque praesentes causas deprauantur, et deinde similes cum prioribus, in corpore natis, hu-

moribus edunt effectus. E re autem nostra erit, vtraque dyscrasiam vberius paululum explicare.

§. XL.

Speciatim (a)
Cacochymiam.

Primae classis §. XXXIX. sodalis inprimis quidem nuncupatur illa generalis totius massae dyscrasia, quam simpliciter *Cacochymiam* adpellamus; in producendis tamen spasimis nulla, saltem rarior, dicenda causa. Quamquam enim a plethora §. XXIX. et spissitudine § XXXVII. tamquam ex fontibus fluit, vid. D. PRAESID. *Patholog. pag. 75.* nihilo tamen secius aliis plane motibus contra illam natura pugnat. Haec enim humorum laesio vniuersalis est, et plus periculi inuoluit, ideoque particularibus motibus oppugnari non potest: ita vniuersales potius motus febriles eidem opponuntur. Quam ob causam D. PRAESID. in *Patholog. praefatione*, in qua egregium pathologiae exhibet systema, cacochymiae motum febrilem ex necessitate opponendum esse statuit. Est autem talis febris illa, quae continua simplex adpellatur, et cacochymiam tantum simplicem excernendam respicit. Vid. *Dni. PRAESIDIS Therapiam specialem pag. 491.* Interim licet haec res per multorum auctorum vniuersim consentum ita se habeat, tamen non veremur adserere, quod interdum leuior ac recentior cacochymia eiusmodi motibus febrilibus non stipata sit, sed tantum motus arthriticos excitare soleat. Animum hac in re nobis fecit GREG. DAN. COSCHWITZIVS, qui solida contemplatione distincte et discrete de hac re in *Patholog. part. II. Sect. III. Cap. I. pag. 388 et 389.* sequentibus verbis exponit: „*Causa omnium adfectuum arthriticorum materialis est san-*
„*guis, tam quantitate excessiua, quam qualitate aut motu pec-*
„*cans, - - - huic quantitatis laesioni succedit altera quali-*
„*tatis*“

11 or

statis labes, ut plurimum in spissitudine consistens, cui tamen, ratione dietae aromaticae atque vinosae, iungere se potest acrimonia sulphurea, partibus tendinosis infensa, et orgasticarum commotionum fundamentum primum existens: neque in totum hic negare volumus dyscrasiam salsam in quibusdam subiectis, grauiora symptomata producentem, cum ex modo allegatis causis facile impeditior secretionum et excretionum successus elucescat, praecipue si forsan eiusmodi impuritates serosae antea iam ex dietae vitaeque genere in corpore abundauerint, aut ex locorum indole et genio familiares esse possint.

§. XLI.

Inter humores, dyscrasia laborantes §. XXXIX. Speciatim (b) impuram lympham.
 Lympha locum secundum merito obtinet: quippe quae non solum per longius cum sero commercium crassa ac spissa §. XXXVIII. euadit, verum etiam peruersam adipiscitur crasin. Omnis enim humor viscidus sicut sub tardiore motu in mixtione sua alteratur; ita viscida quoque lymphapha §. XXXVIII. sub debili motu, quem tenerrima vasa lymphatica habent, stagnat et sensim insigniter peruertitur. Euoluuntur nimirum partes lymphae per serum excrementitium inquinatae; vnde illa talem acquirit qualitatem, qualem habent particulae, per humorem excrementitium adlatae. Si enim mucidae terrestres accesserunt, tum lympham ad statum lentum et vappidum disponitur, per sulphureas autem et volatiles particulas attenuationem facultatem rodentem nanciscitur; insuper per salinas ac acidas acris et caustica euadit. Haec quocumque modo deprauata lympham se expandit, molestum partibus imprimit sensum et praecipue sua salsedine glandulas, membranas, omnesque partes nervosas male affici-

ficiens, sensum titillantem ac fibrillas tremulas reddentem producit, adeoque naturae multiplicem ansam dat, ad *spasmodorum* schemata introducenda. Quamuis autem singuli illi *spasmi*, eo tendant, ut infensa illa materia expellatur; raro tamen salutaris iste finis obtinetur, sed potius organa et vasa excretoria ita constringuntur, ut excretorii illi motus inuertantur, et humores impuri ad alia eaque periculosa loca cum damno transferantur. Feliciorum quidem *spasmi* nanciscuntur effectum, quando expulsionibus lymphae cutaneis, e. gr. scabiei, crustae lacteae achoribus, tineae etc. accedunt, easque sua efficacia promouent: quando autem lymphae corrupta quibusdam glandulis ita implicata est, ut omnem expulsionem recuset; tunc *spasmi* in talem saepius pertinaciam abeunt, ut ipso coagulo impuro lymphatico aegrotantibus multo sint grauioribus, et licet non continui semper deprehendantur, ob leuissimas tamen occasionales causas redeunt, et circa illas glandulas saeuitiam suam mirifice exercent. Exemplum huius pertinaciae *spasmodorum* sistit Vir quidam litteratus, quinquaginta circiter annos natus, qui, dum iuuenis esset, in glandula inguinali, dextra praecipue, stasin lymphaticam perpeffus est, et ab eo tempore, quoties minimum in rebus non naturalibus committit errorem, mox perperit debet *spasmodum* gradu doloris quidem differentem, interdum autem adeo vehementem, ut motus ab umbilico versus inguen dirigatur, et glandulae inguinales omni magnitudinem referant. In reliquis grauioribus morbis lymphatico-ferosis, e. g. ascite, anasarca, motus quoque *spasmodici* obseruantur, verum, ob morbi grauitatem, effectum, quem respiciunt, obtinere non valent. Placet interim memorabile eiusmodi

modi in anasarca spasmi exemplum ex ore Dni PRAESIDIS referre. Aegrotans adculpabat, se *solida* quidem, minime autem *fluida*, deglutire posse, quia *spasmus* gulae superioris resisteret. Medicus, qui a consiliis et haud infimi subfellii erat, hoc impedimentum deglutitionis a causis materialibus deducere volebat, et hydropem pericardii accusabat, eo ipso autem contra rationes physicas manifesto concludebat; nam quem fugit, quod fluida facilius quam solida deglutiri possint? Destinato potius et sapiente consilio natura per spasmum istum recusat fluida assumere, quia illius corpus leucophlegmaticum multis liquidis iam erat oneratum. Illiciuntur autem potissimum *spasmi* per retropulsionem exanthematum, cutim foedantium, nec non per vlcera haud dextre consolidata: etenim *solum serum*, stagnatione acrius redditum, sufficit, vt acrimonia sua partes nervosas et nervoso-membranosas rodendo adficiat, et hoc modo spasmos grauiore exciter; id quod subita refrigeratio frequenter docet.

§. XLII.

Porro attendere debemus humorum dyscrasiam Speciatim (c)
 §. XXXIX. *venerream* et quidem, quomodo illa tam *lym-* impuritatem
pham quam *semen* conspurcare solet. venerream. Occupat autem
 miasma speciale venercum partes lymphatico-saliales,
 et quia specificè fermentescens indolis est, falso-acrem
 in illis corruptionem efficit, et quidem eo ordine, vt
 partes primum genitales adficiat, deinde latius dispersum
 reliquas arrodit, et praecipue tendines, membranas glandulasque acrimonia sua offendet, ac hoc modo variis
spasnis excitandis par existat. Qui *spasmi*, ex causis
 veneris orti, talem interdum adipiscuntur pertinaciam,

vt optimis remediis auscultare recusent. Iuuenis quidam, viginti circiter annorum, post gonorrhoeam, vt vt probe curatam, per multum temporis spatium spasum in glande, cum aliquo innoxiae materiae stillicidio, perpeffus, remediis optimis vix ac ne vix quidem curari potuit. Multum autem atonia partium, in plurimis morbis venereis obuia, contribuere videtur; quare *spasmi* non solum materiam veneream expellere, sed etiam fibrarum elaterem imminutum restituere intendunt. In humoribus lymphalibus, quatenus illi solito modo in subiectis obueniunt, et semen virile proprie constituunt, causfam corruptionis quaerere perperam est: quia nullo modo demonstrari potest, quod vnquam in homine vel ex seminis abundantia, vel eius diuturna retentione talis corruptio orta sit. Conf. D. PRAESIDIS *Physiolog. Tab. de Secretione seminis pag. 275.*

§. XLIII.

Speciatim (d)
humores separatos impuros

Nunc demum dyscrasiae reliquorum humorum particularium §. XXXIX. ratio habenda erit. Eminet inter illos *vrina*, quae sicut sana quoque falsa est, ita, si supprimitur, atque restagnat, per moram multo acrior redditur; vnde partes externas et lintea nonnunquam corrodit. Conf. BONETTUS in *Med. Septentrion. part. II. lib. II. Sect. XXII. obs. 2.* Inprimis autem partes internas, quas transit, nempe renes, vreteres, vesicam et praecipue illius spincterem vellicat et hinc grauioribus *spasimis* causfam subministrat: qui spasmi sicut vehementiae gradu differunt, ita secundum hunc gradum differente quoque excretionem se distinguunt. Vrina enim in aliis prorsus sufflaminatur, in aliis guttatim et impedita excernitur; vnde nomina *ischuriae, stranguriae* et *dysuriae* ortum ducunt §. XXIV.

IK

§. XXIV. in quorum tamen descriptione auctorum concordia non vbique obseruatur. Conf. COSCHWITZIVS Part. II. Sect. II. Cap. V. §. VIII. Interim hi *spasmi* ab alia etiam causa, quam acrimonia vrinae, interdum oriuntur; non solum enim ab abundantia, partes prementis, §. XXXIII. dependent, sed non raro etiam symptomatice occurrunt, ideoque alium morbum cardinalem supponunt. Deinde *bilis*, offensissimus oeconomiae animalis hostis, qualitate saepius, quam quantitate, peccat §. XXXIII. facile enim tam in infantibus, quam adultioribus, nanciscitur acrimoniam causticam, hincque tunicas intestinorum nerueas, eximia sensibilitate praeditas, inimice adgreditur, atque arrodendo insignes *spasmos*, qui nomine *colicae biliosae* veniunt, producit; immo, nisi materia correcta et educta fuerit, febrem cholericam, immo causticoideam, successorem habet. Porro *mucus*, quando quantitate excedit, *spasmos* pedissequos habet, ad fordes istas vacuandas. Pari ratione *asthma humidum* respicit materiam mucosam, in bronchiis et vesiculis pulmonalibus haerentem, expellendam, et quidem lenta spastica constrictione; vnde ad differentiam *asthmatis conuulsui* §. XXXII. *defectiuum* adpellatur. Certiorem autem obrinet scopum, quando tussis coniungitur: per hanc enim maior mucii copia excernitur. Eodem modo *mucus*, in primis viis collectus, sollicitat motum spasticum; vnde *colica mucosa* admodum frequens est, et quamquam illa non tam periculosa, vti *sanguinea*, §. XXXI. inepta tamen ad mucii copiam excernendam; vnde plures dolores, quam fructus adfert. Humores postea *salinales*, abundantius collecti, a corruptione non immunes manent, sed per stagnantem moram passim acres fiunt: quare

quare in primis sub dentitione difficili copiose effusi et deglutiti tormina ac spasmos excitant. Quod si post alium obstitatam *faeces*, per humores potissimum biliosos acres factae, tunicam nerveam stimulant, tum spasmi quoque accedunt, ad molestiam illam arcehdam; de qua re praesertim hypochondriaci testantur. *Lac*, nobilissimus ille humor, interdum in mammis coaceruatur, vnde spifcescit, tumorem constituit et mora acrimoniam) contrahit, vti WOLFIVS in *Miscell. Nat. Curios. Dec. II. Annot. VIII. Obs. 72.* testatur. Igitur non mirandum, quod alterarum hoc *lac* non solum matri *spasticas* adficciones ad angustias vsque suffocantes adferat, sed cum infantibus quoque vehementes motus *colicos*, in conuulsiones non raro transeuntes, communicet. Neque excludimus *liquidum nerveum*, asserimus potius, quod et illud intemperatum et acrius redditum, irritans aliquando causa spasmorum euadere §. VII. possit.

§. XLIV.

Speciatim (e)
cibum et potum
impurum.

Diximus §. XXXIX. dari et *dyscrasiam ingestorum*; itaque eam quoque paucis profequi et in primis *cibum* ac *potum* examinare congruum putamus. Cuilibet enim ex physiologicis notum est, ab alimentis quotidianum corporis nutrimentum dependere, atque ab illorum deprauata conditione, reliquorum humorum indolem haud mediocriter esse deducendam, secundum canonem: qualis concoctio, talis chylus et sanguis. Peccant autem alimenta qualitate, si vel per se *dyspepra* sunt, vel male digeruntur: vnde viscida praecipue qualitas generatur, quae plicis ventriculi et intestinorum tenacius impacta, varios motus *spasticos* prouocat. Cuius census sunt cibi duriores, crassi, glutinosi, fumo indurati, et varia legumina,

mina, nec non potus minus defaecati, qui vitiöse fermentescunt, et hoc modo acrimoniam generant, vaporesque et expansiones producant, ideoque ad *spasmos* excitandos symbolis suis conferunt.

§. XLV.

Deprauatis qualitatibus §. XXXIX. quoque adnumeramus quasuis *res præternaturales deglutitas et vermes*. Prioris generis sunt, si ex aëre ambiente vapores minerales attrahuntur; quod præsertim metallicolæ experiantur, quibus famosa *colica saturnina*, die *Hütten-Raße*, familiaris est. Porro illapsa in tracheam corpora peregrina, quæ tantas turbas in oesophago et ventriculo faciunt, vt naturam ad vehementes *spasmos* stimulent. De quibus molestiis obseruationes apud veteres et recentiores auctores hæud paucae existant. Vid. ALEXANDER TRALLIANVS *Lib. V.* PAVLVVS AEGINETTA *Lib. III. Cap. XXVIII. et XXXI.* Denique hæc pertinent omnia, quæ per sepsin operantur, quæque nociua sua qualitate maxima schemata spastica efficiunt. Conf. HOFFMANNVS in *Med. system. Tom. II. pathol. gener. Part. II. Cap. V. pag. 235.* Posterioris generis sunt *vermes*, qui intestinis multiplicia incommoda adferunt, et tunicam illorum nerueam rodendo naturam ad grauiores insultus *spasticos*, imo conuulsuos sæpissime sollicitant.

§. XLVI.

Nunc demum ad *solidarum* partium vitia perquirenda accedimus §. XXVIII. quippe quæ propria spasmorum sunt subiecta §. I. in quantum nimirum illæ ipsæ suis phaenomenis viam præparant. Hic merito præmittimus, illas actu quidem spasmos neutiquam producere §. XVIII. sed earum morbosas condiciones illis

1a/1a

Speciatim (b) præternaturalia deglutita et vermes.

Generatim (IV) partes solidas.

tantummodo viam munire, eadem ratione, quam de *sui-*
dis exposuimus. Contingunt vero afflictiones praeter-
naturales in solidis partibus diuerso modo: aliae in ipsa
partium compage obueniunt, et vel texturam laxiorem
vel tенсиorem adspеctui praebent; aliae actionem impe-
diunt, imo ipsas partes in continuitate sua laedunt, vt in-
farctus, scirrhi, vlcerationes. Quod spasmi singulas hasce
conditiones quoque respiciant, breuiter nunc explican-
dum erit.

§. XLVII.

Speciatim (a)
partium ato-
niam.

In primis experientia nos docet, laboriosos prae-
sedentariis solidiorem habere fibrarum compagem; de
qua re emphatice disserit *perillustr.* DE HALLER *in pri-*
mis lineis physiolog. pag. 262. „*Multa vero actione et ipsi mu-*
sculi indurantur, tendinescunt undique, et partes, quibus ad-
ponuntur, cartilagineas membranaceasque, in ossiam naturam
mutant, ossium processus et asperitates augent, plana adposita
excavant, cellulas ex diplœe dilatant, curuant ossa in partes suas.
Quae quum ita sint, merito spasmodum directionem in
genere ad corpus, siue debilitatum siue robustum, confi-
deramus et adserimus, frequentes stricturas spasticas
propter veram partium atoniam oriri, e contraria autem
parte iudicamus, rariorem admodum esse illum spasmodum,
qui ex nimio partium robore ortum capiat; nisi forsitan
in decrepitis nimius rigor fibrarum impedimentum mo-
tus voluntarii faciat, et sic spasmodum occasionem suppedi-
ret; modo hic nemo confundat partium elaterem firmum
cum stricturis tonicis. Igitur tria consideranda remanent:
atoniam, ens actionem impediens et laesio continui.

§. XLVIII

§. XLVIII.

Primum consideramus *systema musculorum*, quod vti ^{Speciatim (b)} actiones potissimum perficit; sic etiam inter reliquas par- ^{systema muscu-} ^{lorum.} res negotium *spasticum* oculis exponit. Quare flacci musculi, ob minorem resistentiam, saepius stases patiuntur, quae deinde in apostemata transeunt, quas mutationes multi spasmi comitantur. Si vero in partibus totius corporis fibrarum musculosarum ingens est debilitas, fit status flaccidus et tumescens vniuersalis. Quemadmodum autem natura simplici fluidarum partium vitio motibus spasticis sese opponit: ita contra vitium in cachexia compositum, eo magis illis armis utitur.

§. XLIX.

Quod spasmi *membranis* debilitatis alioque modo ^{Speciatim (c)} laesis frequenter accedant, earumque roborationem in- ^{systema mem-} ^{branaceum.} tendant, non obscure discimus ex frequente eorum apparatu, qui *ventriculum intestinorumque tractum* occupat. Quoties enim hae partes atonia, in sedentariis praecipue, laborant, toties negotium digestionis et chylificationis perturbatur, omniaque illa vitia, quae antea sub ciborum nimia quantitate et deprauata qualitate nominimus, §. XLIV. oriuntur. Quod vitium remouere natura spasticis laboribus intendit, qui licet dolores adferant, defectui motuum multum praeferendi sunt. Non solum autem atonia harum membranarum, sed earum quoque verae laesiones proliciunt spasmodicas actiones, quod dolorifici spasmi *dysenteriae* apprime docent. Sic etiam frequentes illae arrosiones ventriculi et intestinorum de ea re testantur: comites enim perpetuos fere habent spasmos. Porro viae vrinariae, quae ex valde sensibi-

sibilibus membranis compositae sunt, si officio suo non probe funguntur; spasms saepius adficiuntur, ad excretionem urinae promouendam. Praesertim quando *ureteres* a sanguine coagulato post mictum cruentum praegressum, obstructi sunt, vel quodcumque aliud impedimentum obstat. Interdum contingit *ureterum* atque *vesicae* exulceratio, ut urina in abdominis cavitatem dilabatur. Huic praeternaturali statui merito se se opponit natura moribus spasticis, et per eos siue materiam obstruentem remouere, siue ulcerationem abstergere adnititur. Inter reliquos tamen spasmos maximopere ille eminet, qui *calculos*, vel in *ureteribus*, vel circa *sphincterem vesicae* haerentes, expellere adlaborat. Illius enim tantus est cruciatus, ut nullus fere obuenerit morbus, qui similibus doloribus, quibus *spastico-calculosus* stipatus, reperiatur.

§. I.

Speciatim (d)
sistema glandulosum,

Neque *glandulosa loca*, si atonia laborant, spasms tolerandis carent. Testantur hoc tenera subiecta, quae, quando lympa pigre in iis sequestratur, continuo morbis subcutaneis, cum spasms non raro coniunctis, adficiuntur. Multo magis autem obstructions *glandularum* attendendae sunt: harum enim reserationem dum natura molitur, spastica saepius schemata obueniunt. Exemplum eminentissimum exhibet *atrophia*, quae pro caussa materiali praecipua habet obstructionem glandularum mesaraicarum, qua chyli distributio impeditur: unde corporis nutrimentum deficit et vita periclitatur. Ad hoc periculum auertendum et obstructionem reserandam, natura morum tonicum in peripheria spastice intendit, et sanguini-

sanguinem ad loca periclitantia eum in finem copiosius dirigit, vt tenuiores portiones, ibidem secretae et percolatae, moleculas obstruentes penetrant, resoluant, et hac ratione glandulas obstructas aperiant. Hic finis in aliis quidem obtinetur, in aliis autem obstructio per copiam sanguinis congesti infarciendo augetur. Qui sinister euentus naturam magis excitar, vt motus spasticos ad extrema vsque intendant: vnde mollia infantum ossa incuruantur et disiciuntur; et calamitosum confectarium, quod *rhachitidem* adpellamus, introducit. Subiungimus adhuc glandulam illam conglomeratam, *Pancreas* dictam, quae, secundum auctorum relationem, varias quoque patitur laesiones, e. g. TVLPIVS *Obseru. med. Lib. IV. C. XXXII.* FERNEL. *Exercit. XLIV.* GEORG. FABR. HILDANVS *Cent. I. Obs. LXXI.* aliique diuersos pancreatis status praeternaturales recensent; quibus viriis natura spasimis occurrere solet. Tacemus obstructions *parotidum* aliarumque colli glandularum, quas spasimis saepius obnoxias obseruamus.

§. LI.

Progredimur ad systema *vasculosum* et de *venis, va-* Speciatim (e)
si lymphaticis, rarius arteriis, asserimus, quod non solum systema vasculosum.
 atonia, sed etiam obstructionibus, infarctibus, stasibus et interdum ruptionibus corripiantur. Demonstrant hoc tumores, inflammationes, varices, empyemata, oedemata; qui morbi omnes a spasimis neququam alieni sunt. *Viscera ipsa* hic non praeternittenda; quae, vt anatome docet, potissimum sunt structurae vasculosae. *Cerebrum,* rarius *cerebellum,* et *hepar* ob tardiozem, quem habent, motum progressiuum, facile stagnationes, in-

G

factus, et inde iam scirrhus, iam ulcerationes patiuntur: hinc saepius chronica spastica pathemata circa caput obseruamus, et malum hypochondriacum, quod proinde a nonnullis malum spasmodicum §. XXXVII. dici solet, in hoc gradu euadit incurabile. *Conf. PARENTIS mei in cineribus etiamnum colendi Diss. de Haemorrhoidibus haereditariis §. VI. Vitale pulmonum viscus, ob sanguinem, qui saepius copiose in eo colligitur, grauius morbis suscipiendis idoneum est: inde enim haemoptyses, phthises, ulcera, vomicae, dura tubercula, suos natales deriuant; quae singula asthma, tussis chronica, suffocationes spasticae producunt. Neque uterius ab atonia immunis est; unde si per illum circulatorius tardior euadit, praesertim post infelicem partum, sanguis in vasis vterinis stagnat, stases et polyposas concretiones producit, et fundamenta mali spasmodico-hysterici ponit. *Renes non solum flaccidi, sed etiam saepe exulcerati imo calculosi, semiconsumti reperiuntur: oriuntur hinc profunde tendentes et prementes stricturae spasticae. Porro lien ob laxiorem sui texturem et maiora vasa multis motibus spasticis ansam exhibet: quod si enim sanguis, cui copiose recipiendo praecipue par est, in eo restagnat, periculum est staseos et exulcerationis; unde varii spasmi et mentis anxietates conspirant.**

§. LII.

Speciatim (f)
genus nervosum.

Nervosum denique genus spasmos occupare, negant quidem nonnulli recentiorum, ob fabricam, quam nervi habent ad contractionem ineptam: *conf. perillust. DE HALLER, qui in primis lineis physilogicis §. 412. dicit:*

dicit: „Id unum certum est, nervos non contractione mechanica, quam debilissimam habent, agere, et §. 388. sed nervi omnes, in origine et sine medullares sunt et mollissimi, et ab omni tensione remotissimi. Confirmant autem vehementissimi motus spastici, imo convulsivi, qui illico nervorum vulnerationes sequuntur, quod propter nervorum vitia spasmii accedant, liceat in ipsis nervis haud reperiantur. Dum autem materiales causas, quas spasmii respiciunt, nunc mislas faciemus, monere adhuc oportet, quod plerumque harum caussarum fit complicatio; vnde etiam spasmii complicati exoriuntur.

§. LIII.

Explicatis materialibus spasmorum caussis et respectibus, necesse erit, vt paucis indicemus, quod spasmii quoque immateriales subinde sequuntur caussas. Quemadmodum enim motus tonicus in genere interdum a sua lege discedit §. XX. ita spasmus, motus tonici species, §. XIX. eundem morem sequitur, et tunc idiopathicus dici meretur. Nec quispiam mirabitur, spasmos caussas immateriales sequi, si cum MERCVRIALI in consult. med. Tom. I. consult. 39. considerabit: „quod pauca sint, quae facultates omnes corporis nostri deiicere aequae valeant, quam immani animi motus.„ Omnium maxime huc facit iracundia, cuius potissimum ea indoles est, vt spasmis in corpus nostrum faciat, quod vehementes hepatis constrictiones in cadauerum sectionibus palam faciunt. Sic fastidium quoque pharyngis spasmum, licet transitorium, inducit; ira enim bolus iam masticatus per obueniens fastidium impeditur, quo minus degluriri possit, der Bissen bleibt im Halse stecken. Multo magis autem admittuntur etiam spasmii idiopathici.

admirandum est, quod certa alimenta quibusdam subiectis adeo aduersa sint, vt si modo illorum nomina audiant, subito spasms corripiantur. Haec aliaque exempla passim ab auctoribus, e. g. RIEDLINO in *cur. med.* 766. HOFFMANNO in *Med. consult. Tom. I. Dec. V. Cap. IV.* adnotata, spasmodorum statum idiopathicum, et luculentum animae cum corpore commercium demonstrant. Quae idiopathica spasmodorum ratio etiam in grauioribus eorum speciebus, nimirum *Catalepsi, Emprostotono, Opisthotono, Tetano*, animaduertenda est. Hinc illustr. ALBERTI de his aliisque rarioribus morbis, e. g. *Spasmo Cynico, risu Sardonio, Priapismo et Satyriaji*, ita in *Pathologia Sect. VI. Cap. I.* scribit; „quod respectu aetiologiae ad diuersas horum motuum species contribuant tenaces inaginationes, „anxia et immoderata desideria, cupiditates cum multo feruore „atque oestro stipatae, aut graues et repentini terrores.

§. LIV.

Vfus theoriae
breuissimis ver-
bis indicatur.

Prius autem quam laboris filum abrumpamus, non possumus non vsum huius spasmodorum theoriae practicum breuissimis verbis indicare. Hic in eo positum est, vt motum spasticum a materia, quam remouendam respicit, in praxi sollicitè distinguamus. Non solum enim ille bene docet, qui in hac doctrina bene distinguit: sed etiam tuto et prospere medicinam hoc modo faciet. Contigit nobis inter reliqua exercitia practica, auctoritatè Dni PRAESIDIS concessa, Matronae cuiusdam arthriticae curam gerere, quo labore tanta incrementa cognitionis verae Pathologiae nobis acceperunt, quanta numquam ex dogmatica, licet fidelissima, institutione sola percipere potuissemus. Quot calamita-

mitates obueniebant, quae phaenomena aperiebantur, quae mutationes accedebant, et quae demum erat huius laboris concordia, cum ea ad PRAECEPTORIS institutionem, genuinis pathologicis fundamentis imbuti, refereremus. Si enim verum est, quod COVS in libro de statibus adfirmat: *Medicum, causis cognitis, potentem demum esse, ea corporibus adferre, quae illis conducant*; sequitur, ut nemo spasmodum veram therapiam habere possit, nisi prius causarum, veram habeat cognitionem. Qui autem spasmodum pro ipso morbo habent, et in illo sufflammando potiorem operam nauant, illi suos aegrotantes in vitae pericula coniciunt. Quam infelicem therapiam testatur HOFFMANNVS in binis dissertationibus de imprudenti medicatione multorum morborum causa, et de medicis morborum causis. Huc quoque pertinet dissertatio STAHLII de morbis consequentibus.

TANTVM.

EMENDANDA.

Pag. 7. l. 14. lege *conspicuum*. p. 17. l. 1. lege *unicum spasmodum*. p. 24. l. 15. post sensationem addatur *comma* et inferratur *cum*. p. 26. l. 7 post prior inseratur *Arthritis*. p. 27. l. 15. post quidem deleatur *per*. p. 29. l. 14. lege *imminutionem*. p. 30. l. 10. a fine lege *docentem*. p. 34. l. 3. a fine lege *in censum*. p. 34. l. 10. a fine lege *quorum*. p. 35. l. 4. deleatur *comma*. p. 38. l. 6. a fine lege *Georg*. p. 42. l. 6. a fine lege *sphincterem*. p. 43. l. 3. a fine lege *postea*. p. 45. l. 4. lege *symbolam suam*.

NOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.
P R A E S E S.

Dissertationis Tuæ argumentum in memoriam mihi reuocat sententiosa SENECÆ verba, quæ epistola viceſima septima leguntur: nunquam nimis dicitur, quod nunquam nimis discitur. Obseruaui enim quolibet tempore, spasmorum doctrinam adeo comparatam esse, vt frequentem de ea repetitionem instituire debeamus. Qua de causa laetus iam accipio laborem TVVM, quem in hac materia exponenda suscepisti; et vel ex eo instituto intelligere possum, quod TE habuerim auditorem satis attentum. Recordor autem simul, quam fideli et indefesso labore in curatione aegrotorum adiutor per aliquot annos mihi fueris: quotiescumque enim pauperum morbos TIBI commendaui: toties animum ad id incundius peragendum obseruare licuit. In primis saepius me delectauit, quod frequentes in pagos excursionem feceris ibique sordida desertorum vlcera propriis manibus detergendo sanaueris: id quod interdum minus commode fieri debuit. Tantum autem absuit, vt GALENVS pro tali labore huc vsque TIBI dederit opes, vt potius paupertatem aegrotantium propriis sumptibus saepius subleuare debueris. Dulciter sane in mentem reuoco lepidum illud Σωτηριον, quod vmquam a mercenario quodam TIBI offerebatur: quum enim illius fistulas, quas in brachio adeo sordidas habebat, vt numerosae suae familiae panem amplius comparare non posset, felici manu sanauisses; tum grata mente praemii loco obtulit siliam, et quidem non penitus iocose, si TV modo esuriens hoc sistrum accipere voluisses. Interea spes alit agricolae, et sulcis credit aratis semina, quae magno foenore reddat ager: nunquam TE talium in pagos excursionum poenitebit; poenitebit autem plures, qui prauae mentis semina ibidem spargere solent. Gratulor TIBI lauream doctorem, et quidquid ab amicitia nostra in TE proficisci vmquam poterit, promte a me praestitum iri nunquam dubitabis. Vale.

d. d. X. Sept. M D CC LIV.

PRAE

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
CANDIDATO RESPONDENTI

S. D. P.

IOANNES IOACHIMVS LANGE

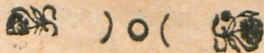
MATH. P. P. O.

Non possum a me impetrare, ut mea gratulatio desideretur inter plures publicas priuatasque eorum, qui TIBI iure meritoque bene cupiunt, votiuas acclamations. Studium curriculum academici feliciter emensus es atque bonarum litterarum indefesso studio eam integritatem vitae morumque suauitatem iunxisti, qua TE omnibus, quibus innotescere datum fuit, commendasti quam maxime. Quanta virium intentione ad omnia ea incubueris, quae ad solidam theoriam medicam et felicem praxin facere possunt, testatur dissertatio TVA inauguralis doctissima, testantur praecceptores TVI in arte medica, et ipse gratiosus medicorum ordo in Alma hac Regia Fridericiana, honoribus Medicis TIBI decretis et mox conferendis. Experti sunt idem aegroti Tuae curae iam ex aliquo tempore a me commissi, experientur ii, qui se ipsos Tuae curae tradituri sunt. Haec omnia quum in TE nunc concurrant, eo minus silere possum, quum et mihi contigerit occasio alacritatem Tuam propius intueri, quum et ex meis praelectionibus quasdam in Tuam rem conferre TIBI placuerit. Tecum laetor, TIBI gaudio ea gratulor non TIBI solum, sed et illis, ad quos subleuandos vocaberis. Secundet SVMMVM NVMEN porro omnes Tuos conatus eosque felici euentu coronet. Inter omnes, qui TIBI bene cupiant, nemini vnquam concedam, ut hinc maiorem voluptatem capiat, quam ego Tui, quoad vixero, studioissimus. Dabam in regia Fridericiana die Septembris, M D CC LIV.

DE

DE
HONORIBVS DOCTORALIBVS
CANDIDATO DIGNISSIMO
EX ANIMO GRATVLATVR
F. C. IVNCKER.

Neminem quidem Practicorum fugit, motus in morbis honorifice esse respiciendos, nihilo tamen secius multi quoque in diiudicandis illis a vera via discedunt, et eos, qui tantum sunt erronei pro irrationalibus declarant. Quod fatum iniquum imprimis doctrinam de spasms premit: vnde tot infelices morborum spasmodicorum consequentias ab auctoribus relatas legimus. Eo magis autem id mirandum videtur, quo notius est, spasmos aestimationis quoque physiologicae esse insignis: omnes enim mortales per illos ex uteri angustiis in lucem protruduntur et tunc adeo salutes censentur, vt, deficientibus illis, a Medico excitantia remedia petantur. Optandum sane esset in morbis quoque, licet non idem, aequum tamen de illis pretium constitueretur. Quod vero vti saepius praetermittitur: ita non possum non probare Tuum, CLARISSIME DN. CANDIDATE, institutum, quo veram spasmodicorum indolem explicandam TIBI sumisti. Multo sane labore a FRIDERICIANAE nostrae DOCENTIBVS accepisti disciplinam artis medicae, id quod obseruare mihi contigit, dum amica Tua colloquia et priuatas disputationes cum animi delectatione saepius audire potui. Quare quum propediem ad usum Tua studia ducere contendas, tum eo confidentius TIBI prosperum, adiuuante DEO, successum praesagire audeo, quo magis perspectum mihi est, animum Tuum non tantum doctrina, sed et modestia ac humanitate ornatum esse. DEVM O. M. demisse sollicito, vt TE sospitem semper atque incolumem conseruet. Sic vale et fauore TVO perge, vt perenniter eo frui possim. Dabam in Fridericana die
IX. Septembr. 1754.

Halle, Med. Diss. 1744-59
VD 18

ULB Halle
002 830 671

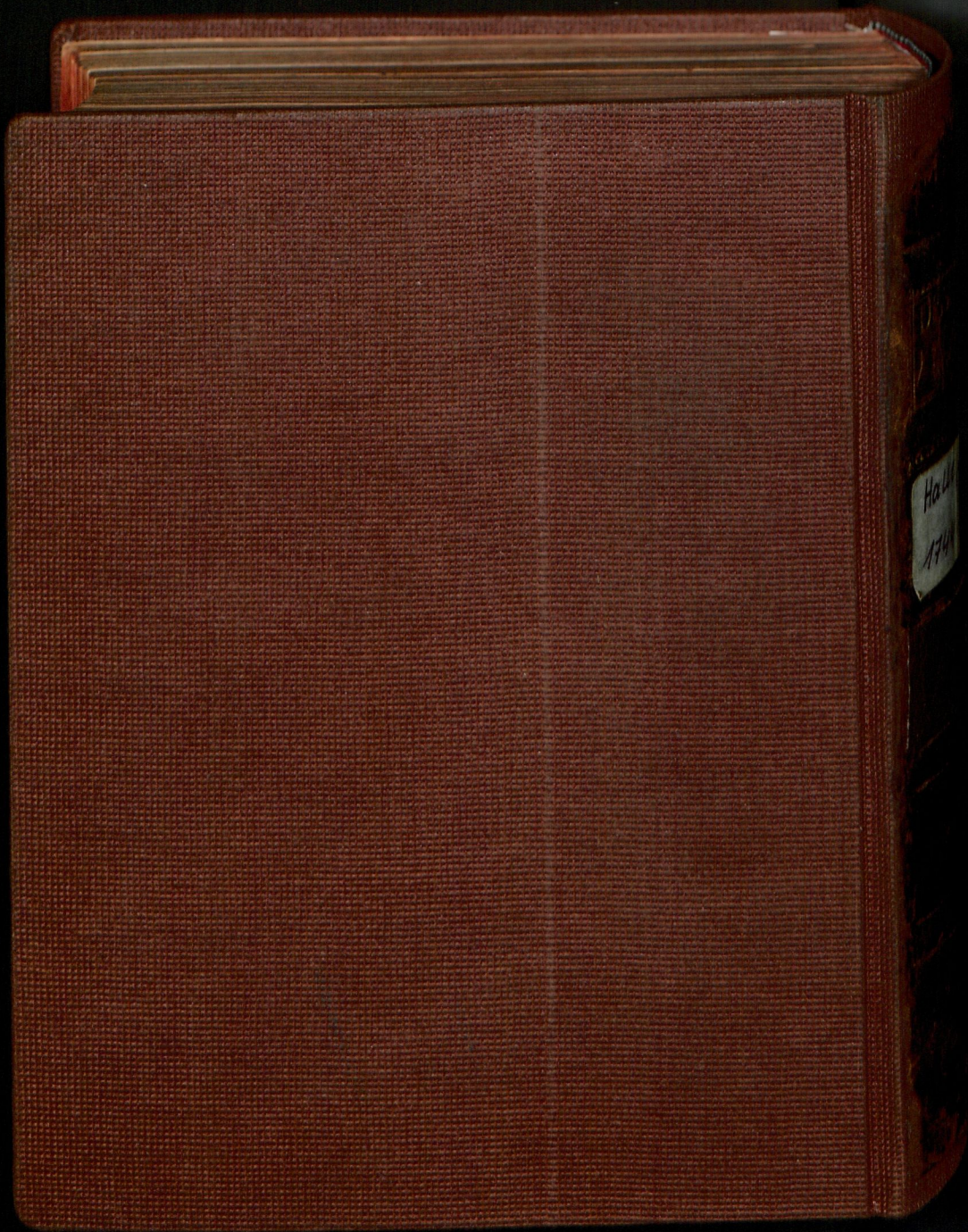
3

TA90C

Rebo

Ha 11
1711

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
 DE
SPASMIS
 EORVMQVE
 QVADRVPPLICI RESPECTV

QVAM
 AVXILIANTE SVMMO NVMINE
 CONSENSV ATQVE AVCTORITATE
 GRATIOSI ORDINIS MEDICI
 PRAESIDE
 VIRO ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DN. IOANNE IVNCKERO

MEDICINAE DOCTORE EIVSDEMQVE PROFESSORE
 PVBLICO ORDINARIO
 ORPHANOTROPHEI ET PAEDAGOGII REGII PRACTICO
 LONGE CELEBERRIMO,
 DN. PATRONO PRAECEPTORE AC PROMOTORE
 OMNI DEBITO AC RELIGIOSO PIETATIS CVLTV
 AD CINERES DEVENERANDO

PRO GRADV DOCTORIS
 MMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBV8, INSIGNIBV8,
 AC PRIVILEGIIS MORE MAIORVM SOLENNI OBTINENDIS

H. L. Q. C.
 AD DIEM SEPTEMBRIS MDCCLIV.

PVBlicae VENTILATIONI SVEMITTET
 AVCTOR

FRIDERICVS CONRADVS MEYENBERG

VLTZENA - LYNEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
 VPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, ACAD. TYPOGR.

